

De Plaatsnamenstudie in 1952

door H. J. VAN DE WIJER, H. DRAYE
en K. ROELANDTS.

Evenals de vorige jaren hebben in het afgelopen jaar de *Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, het *Instituut voor Naamkunde* en het *Internationaal Centrum voor Onomastiek* te Leuven, bij voortduring de studie van de naamkunde behartigd en bevorderd.

In het XXVIe deel van haar *Handelingen* (1) heeft de Vlaamse afdeling van de *Commissie* laten verschijnen : de jaarlijkse bibliografische overzichten over de Toponymie van stellers dezes (zie nr. 7) en over de Anthroponymie van de hand van K. ROELANDTS (zie *Bibl. Psn.*, nr. 14) alsmede een bijdrage van de onvermoeibare werker A. CARNOY (zie *Bibl. Psn.*, nr. 2). Bovendien verscheen als nummer 6 in de reeks werken uitgegeven door de Vlaamse afdeling van de *Commissie*, de voortreffelijke „Toponymie van Asse” door J. LINDEMANS (zie nr. 16).

Onder de bijdragen die de Waalse leden der *Commissie* in dezelfde *Handelingen* hebben gepubliceerd, dienen hier te worden vermeld de uitstekende studie van E. RÉNARD over „Notes d'anthroponymie liégeoise” (zie *Bibl. Psn.*,

(1) De jaargangen 1950 en 1951 van de *Handelingen* worden besproken door G. S. NIENABER in *Ts. v. Volksk. en Volkstaal* IX (1952), 33 ; de jg. 1952 in *N. Taalg.* XLVI (1953), 234.

blz. 341) en de jaarlijkse kritische bibliografie van É. LEGROS „La Philologie wallonne en 1951” (1).

* * *

Het Instituut voor Naamkunde te Leuven publiceerde, in

(1) É. LEGROS, La philologie wallonne en 1951. *Com. Top. XXVI* (1952), 349-439, mede verschenen in *Dial. belgo-rom. IX* (1952), 166-256.

Zie vooral Toponymie, nrs. 96-140.

Verder zal de Nederlandse naamkundige met vrucht de volgende Franstalige bijdragen raadplegen :

M. ARNOULD, La plus ancienne carte du Hainaut et son onomastique. *Com. Top. XXVI* (1952), 16-17 (samenvatting van een lezing).

A. AYMARD, Toponymie et histoire. *Annales. Économies. Sociétés. Civilisations VI* (1951), 45-48.

J. BABIN, Dialectologie et toponymie. A propos d'une monographie toponymique. *Orbis I* (1952), 168-170.

Over : Les lieux-dits de la commune de Boureuilles (Meuse), étude de caractérisation toponymique [*Paris*, 1951], van de S.

A. L. CORIN- J. WARLAND, Le Centre national de recherches dialectales de l'Est de la Belgique. *Onoma III* (1952), 56-61.

A. DOPPAGNE, Onomastique d'un village ardennais : Louette-Saint-Pierre. *Rev. int. Onomastique IV* (1952), 27-34 ; 109-122 ; 183-195 ; 265-276.

Vervolg en slot van de studie, vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 116-117.

E. PLATZ, Le toponyme Kling(e) (Klingental, Klingenberg, etc.). *Rev. int. Onomastique IV* (1952), 23-25.

Vgl. De Klinge (art. St.-Niklaas). *Klinge* zou een hydroniem zijn. Vgl. ohd. klingo, klinga „Giessbach”.

L. REMACLE, Questions étymologiques. *Com. Top. XXVI* (1952), 17 (samenvatting van een lezing over fontein-namen, o. m. *Spa*).

CH. ROSTAING, Les études onomastiques en France de 1945 à 1950. *Onoma III* (1952), 37-46.

F. SCHREURS, Notes de toponymie : l'hydronyme Marca. *Bull. soc. Vieux-Liège* 1950, fasc. 88, 476.

Zie ook J. HERBILLON, *ibid.*, fasc. 89.

J. VANNÉRUS, Le nom des deux Meix luxembourgeois : Meix-devant-Virton et Meix-le-Tige. *Pays Gaumais XIII* (1952), 6-11.

Meix = meer (moeras, meer).

A. VINCENT, L'adjectif *autre* dans les noms de lieux (Belgique et France). *Com. Top. XXVI* (1952), 15-16 (samenvatting van een lezing).

M. YANS, Deux toponymes industriels : à l'engien, à la machine. *Com. Top. XXVI* (1952), 16 (samenvatting van een lezing).

verdere hartelijke en verheugende samenwerking met de *Commissie voor Naamkunde* te Amsterdam, de XXVIIIe jg. (1952) van de *Mededelingen* (1). Daarenboven liet het Instituut in de reeks *Nomina Geographica Flandrica, Monographieën*, als nr. 5, de bovenvermelde „Toponymie van Asse” verschijnen. Als *Toponymica* II, 13 werd uitgegeven een beknopte monografie over Borchtlombeek door J. LINDEMANS (zie nr. 18), terwijl als nr. XIV in dezelfde reeks werd opgenomen de studie van S. J. FOCKEMA ANDREAE over „Poldernamen in Rijnland” (zie blz. 285). De reeks *Anthroponymica* werd verrijkt met nr. 5 : Naamgevingsproblemen in de Reynaert, door W. Gs HELLINGA (zie *Bibl. Psn.*, nr. 6). Ten slotte zijn in de serie *Bijlagen* opgenomen, als nrs. XXXV en XXXVI, de reeds genoemde overzichten van stellers dezes.

In de *Mededelingen* treft men, onder de bijdragen van Noordnederlandse medewerkers, twee belangrijke hydroonymische studiën aan van Dr. M. SCHÖNFELD (zie blz. 286). Eveneens een bijdrage van C. H. EDELMAN over „Perceelsnamen met het bestanddeel *-ingen* van de Bommelerwaard” (zie blz. 285).

Van Zuidnederlandse zijde dienen o. m. te worden vermeld niet minder dan drie opstellen over het lastig *driesvraagstuk* (zie nrs. 8, 10, 12) ; een originele studie over het oude Belgisch door M. GYSSELING (zie nr. 3) ; een bijdrage over de etymologie van Merelbeke door C. TAVERNIER-VEREecken (zie nr. 32) en ten slotte de voortzetting van de artikelen over Kempische persoonsnamen door de onlangs afgestorven verdienstelijke naamkundige J. VAN GORP (zie *Bibl. Psn.*, nr. 5), over Vlaamse bijnamen vóór 1225 door onze medewerker O. LEYS (zie *Bibl. Psn.*,

(1) De jg. XXVI (1950) van de *Mededelingen* wordt besproken door M. GYSSELING in *Rev. phil.* XXX (1952), 580-581.

nr. 8) (1) en over de Skandinavische naamkunde door de derde ondertekenaar dezes (zie nr. 5).

Adviezen in verband met aanvragen uitgaande van Vlaamse gemeentebesturen om straatbenamingen te wijzigen, werden evenals de vorige jaren door het Instituut, op verzoek van de Commissie, met bekwame spoed verstrekt. De lijst hiervan wordt gepubliceerd in het algemeen „Verslag over de werkzaamheden van de Commissie in 1952”, in dit deel van de Handelingen (blz. 8-9 ; 18-19).

Ten slotte dient te worden vermeld dat, bij gelegenheid van de heruitgave van de Belgische stafkaarten, de eerste ondertekenaar dezes, met de medewerking inzonderheid van J. L. PAUWELS en O. LEYS, van J. LINDEMANS (Brabant) en M. GYSSELING (West-Vlaanderen), talloze kaartbladen, met het oog op de spelling van de erop voorkomende toponiemen, grondig heeft onderzocht (zie blz. 9-10 en 19-20 van dit deel der Handelingen).

* * *

Het *Internationaal Centrum van Onomastiek* te Leuven publiceerde de IIIe jaargang (1952) van *Onoma. Bibliographical and Information Bulletin — Bulletin d'Information et de Bibliographie* (2). Daarin werden opgenomen : mededelingen van het Secretariaat-Generaal in verband met het IVe Internationaal Congres voor Onomastische Wetenschappen, dat van 18 tot 21 Augustus 1952 werd

(1) De heer ODO LEYS, Aspirant N. F. W. O., heeft ons bij het opstellen van het onderhavig overzicht met de grootste bereidwilligheid bijgestaan. Wij danken hem hierom van harte. Ook Mej. Dr. B. DOUCET betuigen wij, om haar medewerking bij het tijdrovend excerpteringswerk, onze oprechte dank.

(2) De jg. I en II van *Onoma* werden besproken door M. DE PAIVA BOLÉO in *Revista Portuguesa de Filol.* III (1949) [1951], 478-480 en V (1952), 481-483 ; de jg. II door E. PULGRAM in *Names I* (1953), 144-146. Zie ook H. J. VAN DE WIJER, *Kon. Vla. Ac., Versl. en Med.* 1952, 734-735.

gehouden te Uppsala, en met de bedrijvigheid van het Internationaal Centrum van Onomastiek, waarvan de inrichting op zeer bevredigende wijze vordert; verder een verslag over de vergadering van het Internationaal Comité voor Onomastische Wetenschappen, die naar aanleiding van het Congres gehouden werd; een aantal „Forschungsberichte” en een kroniek over de onomastische initiatieven in de verschillende bij het Internationaal Comité aangesloten landen en ten slotte een reeks necrologische bijdragen over vakgenoten die in de loop van 1952 overleden zijn. Het eigenlijk bibliografisch gedeelte van de IIIe jg. van *Onoma* bevat een overzicht van de inhoud der naamkundige tijdschriften, een lijst van nieuwe publicaties uit de jaren 1950-1952 en vooral een volledig overzicht van de naamkundige publicaties uit het jaar 1951 voor niet minder dan 26 verschillende landen: „Bibliographia onomastica 1951”. Als retrospectieve bibliografieën komen in deze jaargang Zwitserland, bewerkt door J. HUBSCHMID, en Noorwegen, door P. HOVDA, aan de beurt.

Over het zeer geslaagde Congres van Uppsala hopen wij in ons volgend overzicht uitvoeriger te kunnen handelen naar aanleiding van de te verschijnen *Handelingen*: thans willen wij slechts herhalen dat het IVe Congres de stoutste verwachtingen heeft overtroffen. Dank zij de keurige organisatie van deze wetenschappelijke samenkomst werd de geest van samenwerking en sympathie onder de deelnemers zeer bevorderd en werden de grondslagen voor een vergelijkende beoefening van de naamkunde zeer verstevigd (1).

(1) Over het Congres van Uppsala zie: Quatrième Congrès International de Sciences Onomastiques (Toponymie et Anthroponymie). Uppsala, 18-21 août 1952. Vol. I: Programme, éd. par L. HELLBERG. Uppsala, Commission Royale de Toponymie, 1952. Daarin, benevens de samenvatting van de lezingen, : J. SAHLGREN, L'excursion du 19 août 1952, blz. 32-36; I. MODÉER, Le cinquantenaire de la „Kungl. Ortnamnskommissionen” — „Svenska Ortnamnsarkivet”, blz. 37-45.

Mogen de internationale congressen voor onomastische wetenschappen op de ingeslagen weg voortgaan!

* * *

Zoals in onze vorige overzichten worden hieronder vooreerst de toponymische bijdragen over het Nederlands taalgebied overzien. Voor de plaatsnaamkunde in **Frans-Vlaanderen** is de oogst dit jaar vrij schraal. Wij troffen alleen aan :

- P. FEUCHÈRE, Les origines urbaines de Lens-en-Artois. *Rev. phil.* XXX (1952), 91-108.
Over de naam Lens blz. 94-95 (1).

* * *

Over het Congres van Uppsala zie verder ook :

- H. DRAYE, Het IVe Internationaal Congres voor Naamkunde. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 321-322.
S. J. FOCKEMA ANDREAE - P. J. MEERTENS in : Kon. Ned. Akademie, Rapporten IV (1952).
J. SÉGUY, Le 4e Congrès international d'onomastique. *Rev. int. Onomastique* IV (1952), 309-311, met algemene beschouwingen van A. D(AUZAT), *ibid.*, 311-312.
H. J. VAN DE WIJER, Het IVe Internationaal Congres voor Naamkunde. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 68.
(1) Historische opstellen over Frans-Vlaanderen zijn :
G. BIJNENS, Kapelletjes in Frans-Vlaanderen. *Ons Heem* X (1952), 77-78.
G. DEGHILAGE, Saint-Albin de Douai, paroisse rurale, et la formation de la ville. *Rev. Nord* XXXV (1953), 59-67.
P. FEUCHÈRE, Le défrichement des forêts en Artois du 9e au 13e siècle. *Bull. Soc. Antiq. Morinie* XVIII, fasc. 333 (1952), 33-45.
P. FEUCHÈRE, Les origines du comté de Saint-Pol (Xe siècle-1205). *Rev. Nord* XXXV (1953), 125-149, 1 carte.
P. FEUCHÈRE, Recherches sur la pairie en Artois du XIe au XVe siècle. *Soc. Études de la Province de Cambrai* XLIII (1953), 26.
FOURNIER, Éloge funèbre de M. le Comte de Loisine. *Bull. Com. Mon. Hist. Pas-de-Calais* VII (1952), 476-478.
Over de S. van het „Dictionnaire topographique du Pas-de-Calais” (1907).

Wat Noord-Nederland betreft, dient vooreerst te worden gewezen op de bedrijvigheid van de officiële *Commissie voor Naamkunde*. Uit het jaarlijks verslag (1) blijkt dat de Commissie op 3 Mei 1952 een symposium heeft gehouden waarop de voorzitter S. J. FOCKEMA ANDREAE over de Poldernamen in Rijnland en A. BICKER CAARTEN over Rijnlands molenleven handelden. De door de Commissie uitgegeven serie „Bijdragen en Mededelingen” is in de loop van 1952 met twee delen verrijkt, die eveneens in de reeksen van het Leuvens Instituut worden opgenomen (zie blz. 285 S. J. FOCKEMA ANDREAE en blz. 332 W. Gs HELLINGA).

Door de Commissie werd einde 1951 een nieuwe toponymische vragenlijst, betreffende toponiemen van uiteenlopende aard, ter beantwoording aan de medewerkers gezonden. Deze vragenlijst is de derde in de reeks.

Over regionale naamkundige commissies, die in Nederland werden opgericht, wordt een en ander medegedeeld in de gezamenlijk uitgegeven *Mededelingen* :

- J. NAARDING, De „Commissie Esonderzoek” van het Drents Genootschap. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 52.
- L. J. NOORDHOFF, De Groninger Heerdencommissie. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 93-94.

De „Stichting voor Bodemkartering” te Wageningen heeft in 1952 het V^e deel van *Boor en Spade* gepubliceerd, waarin verschillende opstellen worden herdrukt die ook voor de naamkunde belangwekkend zijn. Te vermelden zijn o. m. de volgende :

- (1) S. J. FOCKEMA ANDREAE - P. J. MEERTENS, Verslag van de Commissie voor Naamkunde der Koninklijke Nederl. Akademie van Wetenschappen te Amsterdam over 1952. *S. l.*, s. d. Vgl. ook : P. J. MEERTENS, Les Bureaux de Dialectologie, de Folklore et d'Onomastique de l'Académie Royale Néerlandaise des Sciences et des Lettres. *Orbis* I (1952), 542-548.

- A. R. GÜRAY, De bodemgesteldheid van de IJpolders. *Boor en Spade* V (1952), 1-28.
 A. H. ACARLA- -G. G. L. STEUR, De bodemkartering van enkele polders nabij Willemstad. *Ibid.*, 93-102.
 J. BENNEMA- -L. J. PONS, Donken, fluviatiel laagterras en Eemzeeafzettingen in het westelijk gebied van de grote rivieren. *Ibid.*, 126-137.
 C. H. EDELMAN, Enige ongewone aspecten van de bodemkunde. *Ibid.*, 184-193. (1).

Het is een verheugend feit dat de uitgave van *Nomina Geographica Neerlandica* voor de toekomst kon worden verzekerd, dank zij een overeenkomst gesloten tussen het Kon. Nederlands Aardrijkskundig Genootschap en de Commissie voor Naamkunde. „Daarbij werd overeengekomen dat de naam van deze publicatie eigendom zal blijven van het Genootschap, maar dat de uitgave van 1 Januari 1953 af niet meer zal plaats vinden in de vorm van een periodiek, maar als een reeks monografieën en onder redactie van de Commissie voor Naamkunde” (2).

Ook dit jaar werden ons door Dr. P. J. MEERTENS, directeur van het Naamkunde-Bureau te Amsterdam, en door diens medewerker, de heer D. P. BLOK, bibliografische gegevens over de Noordnederlandse naamkunde in 1952 ter beschikking gesteld. Wij betuigen hun hier onze welgemeende dank.

(1) In de serie „De bodemkartering van Nederland” verschenen in 1952 weer drie delen :

dl. X. J. SCHELLING, Een bodemkartering in Noord-Limburg. 's-Gravenhage, 1952.

dl. XI. K. VAN DER MEER, De bloembollenstreek. *Ibid.*, 1952.

dl. XII. J. BENNEMA- -K. VAN DER MEER- -C. DORSMAN- -P. J. VAN DER FEEN, De Bodemkartering van Walcheren. *Ibid.*, 1953, 2 delen.

In dit laatste deel is het XVe hoofdstuk, van de hand van P. J. VAN DER FEEN, gewijd aan de „Geschiedenis van de bewoning van Walcheren tot 1250”, waarin op blz. 155 enkele beschouwingen over de naam Walcheren.

(2) S. J. FOCKEMA ANDREAE- -P. J. MEERTENS, Verslag op. cit., blz. 3-4.

Belangrijke bijdragen over de Noordnederlandse toponymie zijn de volgende :

- C. H. EDELMAN, De perceelsnamen met het bestanddeel *-ingen* van de Bommelerwaard. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 41-48.

Wijzen op „individuele, betrekkelijk jonge middeleeuwse ontginningen, aan de periferie van het destijds ontginbare land gelegen”. Met 3 kaartjes.

- S. J. FOCKEMA ANDREAE, Poldernamen in Rijnland (Bijdr. en Med. Com. v. Naamk. IV). *Amsterdam*, 1952. Tegelijk verschenen in de „Oud-Leiden serie”, dl. II en in de Leuvense reeks „Toponymica”, nr. XIV (*Leuven-Brussel*, 1952).

Rec. P. J. MEERTENS, *Taal en Tongval* IV (1952), 171-174.

Historisch-geografisch onderzoek van ruim 200 polders, met naamkundig belangrijke vaststellingen o. m. over de betekenis van *drecht*, *muiden*, *hof*, *koop/kop*. Vgl. de samenvatting en het verslag van de discussie over dit onderwerp, door J. FEKKES, Naamkunde-symposium te Amsterdam. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 85-88.

- K. HEEROMA, Andermaal „ceen”. *Ts. Leiden* LXX (1952) [1953], 293-295.

Tessels *ceen*, benaming voor een waterloop, kan niet als een ingweoons palatalisatieproduct met Zeeuws *keen* gecombineerd worden. Het dient integendeel, samen met Wierings *siaan*, Terschellings *sien* uit de stam van germ. *teuhan „trekken” verklaard te worden. Deze woorden zijn niettemin ingweoonse relictvormen.

- K. HEEROMA, Oudengelse invloeden. *Ts. Leiden* LXX (1952) [1953], 257-275.

S. bespreekt in deze studie o. m. volgende voorbeelden : $\hat{i} < *û$ (*ide* „vissershaven”, *hiden* „verbergen”, *kite* „wouw”, *brine* „pekel”); $\hat{e} < *au$ (*heernesse*); $\hat{o} < *æ +$ nasaal (*broem* „brem”); $\hat{o} < *ai$ (*lode* „waterloop”); de leenwoorden (uit het Me.) *elder* „uier”, *wulk* „eetbare slak”, *kreek* „zeearm”, *haarsch*, *heersch* „hees”, *beier* „bes”, *slaak* „stilstaand water”, *woes* „modder”, *snake* „slang”, *rake* „gerucht”, *agger* „navloed”, *vulmaerte „bunzing”, *duin* „heuvel, duin”.

- G. KARSTEN, Noordhollandse plaatsnamen... zie *Bibl.* 1951; blz. 127.

Rec. J. DAAN, *Levende Talen* 1952, 282-283.

G. KLOEKE, *Museum* LIII (1952), 109-110.

P. J. MEERTENS, *N. Taalg.* XLV (1952), 346-347.

W. F. H. OLDEWELT, *Amstelodamum* XXXIX (1952), 15-16.

J. NAARDING, De perceelsnamen op de es van Orvelte, gem. Westerbork (Dr.). *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 77-80.

Verklaring van de toponiemen, naar eigenaars, bodemgesteldheid, gebruik, ligging, vorm, afsluiting. Hierbij worden o. m. besproken de bestanddelen *veld* en *kamp*, alsmede een paar Friese relicten (1).

M. SCHÖNFELD, Middeleeuwse *sloot*-namen in Nederland. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 1-20.

In aansluiting met het opstel, vermeld in *Bibl.* 1950, blz. 411, worden hier de oude Ndl. (uitgezonderd de Friese) *sloot*-namen bestudeerd, waarbij o. m. ter sprake komen de bestanddelen *zijl*, *schalwin*, *drecht*, *kern/karn*, *doel*; Lat. *fossa*, *fossatum*, *laca*, *aqueductus*; de betekenis van veren en veerhuizen voor de naamgeving. Aan het eind enige opmerkingen over de verspreiding van *sloot*, vergeleken met andere waterbenamingen, en systematisch overzicht naar het eerste lid der behandelde samenstellingen.

M. SCHÖNFELD, Van kleur en water. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 117-126.

Na een interessante inleiding over de interpretatie van de benoeming naar de kleur, illustreert S. de hoofdtegenstelling „licht : donker” met een etymologisch en vergelijkend onderzoek van de hydroniemen *Elve (vgl. dt. *Elbe*), *Geleen*, *Lier*, *Schieren Schonebeek* (ook *Schermer*, *Scharmer*, *Purmer*), *Skarn-* (vgl. *Mest-*, *Missloot*); *Velp* en *Brunnepe*, *Gouwe*, *Zwarte-* en *Clarenwater*. De kleuren „groen” en „rood” worden verklaard met voorbeelden als *Gronnebeke* (waarbij *Groningen*) en *Roosteren*.

M. SCHÖNFELD, Terminologie en indeling. *Fryske plakn.* V (1952), 85-86.

Heldere probleemstelling in 't algemeen, indeling der veldnamen in 't bijzonder, aansporing tot het oplossen van de kwestie — waaraan intussen ook wordt gewerkt. Vgl. nog het beneden genoemde artikel van STEENHUIS.

J. F. STEENHUIS, Terminologie en indeling in de toponymie. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 91-92.

Naar aanleiding van de discussie, besproken in *Bibl.* 1950, nr. 2a.

(1) In de bespreking door J. NAARDING over het werk : Drente. Een handboek voor het kennen van het Drentse leven in voorbije tijden. Tweede deel [Meppel, 1951] in *Museum* LIII (1952), 70-73 worden toponymische terechtwijzingen over *-loo*, *-elte*, *-ter*, *-der*, *-deren* e. a. door de recensent ten beste gegeven.

Als kleinere bijdragen over de Noordnederlandse toponymie, kunnen hier de volgende worden vermeld :

F. J. C. AARTS, Het Beverwijkse Bos te Eersel. *Brab. Heem* IV (1952), 46.

Sluit aan bij het opstel van P. KWINTEN, genoemd in *Bibl.* 1951, blz. 130.

J. BELONJE, „Conijsberg” te St. Maarten. *Speelwagen* VII (1952), 166.

J. BELONJE, Het Heetveld onder Akersloot. *Speelwagen* VII (1952), 196.

Heetveld = Heideveld.

W. A. M. v. BERGELJK, Enige suggesties voor de naam „Halve Mijl”. *Brab. Heem* IV (1952), 13.

Zoekt verband met Mill en Melsfoort, zonder verdere motivering.

F. A. BREKELMANS, De benaming „Verloren Kost” te Prinsenhage. *Brab. Heem* IV (1952), 75-76.

W. H. DINGELDEIN, Hoog en laag in boerderij- en veldnamen. *Driemaand. bladen* n. r. IV (1952), 39-44.

Betr. Twentse toponiemen met *hó* (en zijn varianten) en met *syde*.

H. J. M. EBELING, Nog eens : Verloren Cost. *Brab. Heem* IV (1952), 76-77.

S. J. FOCKEMA ANDREAE, Herdopingen, geslaagde en mislukte. *Med. Centr. Com. voor onderzoek Ndl. Volkseigen* nr. 4 (*Amsterdam*, Dec. 1952), 10-11.

S. J. FOCKEMA ANDREAE, De hoge en vrije Heerlijkheid Putten. *Zuid-Hollandse Studiën* II (1952), 21-36.

Putten is niets anders geweest dan het Merwedewoud tegenover Vlaardingen. Zie verder *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 248-249.

S. J. FOCKEMA ANDREAE, De Poolse weg (gem. Ermelo, Gld.). *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 105-107.

„Naamgeving naar gebeurtenissen van de dag.”

A. J(UTEN), „Verloren-Cost” — „Kost-Verloren”. *Brab. Heem* IV (1952), 22.

W. LAMPEN, Hoep en Rondehoep. *Speelwagen* VII (1952), 150.
Een ronde of halfronde vallei of polder.

J. NAARDING, Huiskaten. *Driemaand. bladen* n. r. IV (1952), 64.
Veldnaam te Oud-Avereest.

J. NAARDING, Rieverst — Raoverst — Respers — Ransouw. *Driemaand. bladen* n. r. IV (1952), 118-119.

Vier voorbeelden van voorgevoegde *r-* in plaatsnamen.

W. F. H. OLDEWELT, „De Pijp”. *Jaarb. Amstelodamum* 1952, 120.

J. POORTMAN, Linthorst. *Driemaand. bladen* n. r. IV (1952), 4.
Naar aanleiding van W. DE VRIES, *Drentse pln.*, 40.

- J. PRAKKEN, De Utrechtse stadsweide in 1407. *Maandbl. „Oud-Utrecht”* 1952, Sept. 49-52; Nov. 66.
- J. PRAKKEN, Achttienhoven en Werkhoven. *Maandbl. „Oud-Utrecht”* 1952, Maart 22.
Op de kaart zijn nog 18 hoven aan te wijzen. Werkhoven < *Werkonden < *Uerken* (10^e e.).
- J. H. RENDERS, Over het verzamelen van plaatsnamen. *Brab. Heem* IV (1952), 91-94.
- W. G. RENSINK, Bij de „Daale-Deele”-kaart. *Driemaand. bladen n. r. IV* (1952), 120-122.
In verband met de Drentse dorpsnaam *Dalen*.
- T. v. SCHIJNDEL, Akkernamen te Giersbergen. *Met gansen trou II* (1952), 139-142.
Een 22-tal namen (o. a. *Maybeem, Streep, Droyboom*) met korte verklaring.
- T. VAN SCHIJNDEL, Plaatsnamen in het dekanaat Heusden. *Met gansen trou II* (1952), 2-4, 144.
Heusden, Oud-Heusden, Elshout, Drunen, Engelen, Bokhoven, Hedikhuizen, Herpt.
- F. W. SMULDERS, Ten Alvensoen. *Brab. Heem* IV (1952), 31.
- F. W. SMULDERS, Het cijnsboek van Echternach in Diessen. *Brab. Heem* IV (1952), 72-74.
- F. W. SMULDERS, Erlikem bij Erp. *Brab. Heem* IV (1952), 68.
- F. W. SMULDERS, Esch en Echternach (II) en St. Michielsgestel. *Brab. Heem* IV (1952), 29-31.
- F. W. SMULDERS, Enige verborgen laer-namen. *Brab. Heem* IV (1952), 59.
Voorbeelden van ontwikkeling tot *-lder*, zoals in *Grolde* < *Grolaer* of *Grotelaer*.
- F. W. SMULDERS, De Stroom genaamd *De Dieze*. *Brabants Jaarboek* II (1950), 128-130.
- TH. v. D. VEN, Ampère en Volta wijken voor Lange Mees en Papenvoort! *Brab. Heem* IV (1952), 108.
In verband met de huidige straatnaamgeving.
- A. WEIJNEN, Romeinse invloed in Noord-Brabant. *Taal en Tongval* IV (1952), 171-174.
Bespreekt de *wijer/wouwer*-toponiemen (1).
- (1) Historische en geografische bijdragen, die voor de studie van de Noordnederlandse toponymie van belang kunnen zijn, mogen hieronder worden opgesomd:
- H. BANENS, Oude gevelstenen te Maastricht. *Maasgouw* LXXI (1952), 31.
- A. VAN DER BRAAK, Romeinse vondsten te Esch. *Brab. Heem* IV (1952), 60-66.
Over Kollenberg, de Berg.

- M. P. DE BRUIN, Van stellen en stellenaars. *Zeeuws Tijdschr.* II (1952), 143-149.
 Stelle en Hollestelle. Vroegere stelbergen (*De Nieuwe Vaete, Wapperstelle, De Werf, Stinckaert*) en afgeleide familienamen.
- S. J. FOCKEMA ANDREAE - J. G. N. RENAUD - E. PELINCK, Kastelen, ridderhofsteden en buitenplaatsen in Rijnland (uitg. v. d. Vereniging „Oud-Leiden“). *Leiden*, 1952.
- S. J. FOCKEMA ANDREAE, Embanking and drainage authorities in the Netherlands in the Middle Ages. *Speculum* XXVII (1952), 158-167.
- A. M. FREQUIN, De Middeleeuwse wegen in Nederland. *Geogr. Tijdschr.* 1952, 49-63.
- M. W. HESLINGA, De landwegen in het verleden, sociaal-geografisch belicht. *Ts. Ndl. aardr. ver.* 2 r. LXIX (1952), 159-177.
- A. D. KAKEBEEKE, Het Nederlandse gedeelte van de Peutingerkaart. Een heemkundige bijdrage: Ad Duodecimum (ten W. van Druten). *Brab. Heem* IV (1952), 3-13.
- K. HEERINGA, Inventaris van het archief van het kapittel ten Dom te Utrecht. Index van persoons- en plaatsnamen. 1952.
- W. LAMPEN, Sint Willibrord en Brabant. *Brab. Heem* IV (1952), 53-56; 112-115.
- G. MEEUSEN, Het tienderecht te Roosendaal-Nispen. *De Ghulden Roos* XII (1952), 21-33.
- P. J. MODDERMAN, Het probleem van de Romeinse wegen in het rivierkleigebied. *Bijdr. Med. Gelre* LII (1952), 21-28.
- L. J. MORREAU, Militaire sorties der voormalige vesting Maastricht. *Maasgouw* LXVI (1952), 36-39.
- L. J. MORREAU, Kleine militaire bouwwerken in de oude vestingwal achter het klooster der Paters Jezuïeten aan de Tongersestraat te Maastricht. *Maasgouw* LXVI (1952), 78-79.
- J. NAARDING, Brabant en Drente. *Brab. Heem* IV (1952), 110-111.
- H. J. PRAKKEN, Deining in Drenthe. Historisch-sociografische speurtocht door de „olde landschap“. *Groningen*, 1951.
- C. M. SCHOEMAKER, De grote puzzle. *Westerheem-Organ v. d. archeol. werkgemeenschap v. Westelijk Nederland* I (1952), 12-14, 56-59, 109-111, 138-140.
 Bespreekt het Nederlands gedeelte van de Peutingerkaart en tracht de namen te localiseren.
- B. G. J. ZWEERINK, De Achterhoek als grensland. *Driemaand. bladen* n. r. IV (1952), 81-86.
- X., Geschiedenis van Breda. I: De Middeleeuwen. *Tilburg*, 1952.
 Dr. A. WEIJNEN behandelt de naam Breda.
- X., Historische opstellen over Roermond en omgeving. *Roermond*, 1951.
 Rec. R. R. POST, *Rev. Hist. Eccl.* XLVIII (1953), 563.
 X., *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 88-89, 133-134.
 Bevat o. m. M. K. J. SMEETS, De bronnen voor de geschiedenis van Roermond (9-46); M. J. VERMASEREN, De Romeinse beschaving in Midden-Limburg (47-72); J. HUYSMANS, Oude kerkpa-

* * *

Wat de studie van de toponymie in Friesland aangaat (1), kan gewezen worden op de volgende naamkundige bijdragen (2) :

K. ROELANDTS, [Bibliographia Onomastica 1951.] Frisian Onomastics. *Onoma* III (1952), 177-178.

F. DYKSTRA, Nammen op en om it Skiermûntslach. *Fryske plakn.* V (1952), 10-20, met kaart.

Over de naam van het eiland, veldnamen, namen van dorpen, wegen, duinen, gebouwen, allerhande waternamen, enz.

J. J. KALMA, Alde herbergen yn Fryslân I. *Fryske plakn.* V (1952), 21-32.

Eerste deel van een belangwekkende studie over oude Friese herbergen en hun namen. Het betreft hier materiaal van Leeuwarden.

G. KARSTEN, De toponymie en het Friese substraat in Noord-Holland. *Fryske plakn.* V (1952), 33-43.

Over pln. met Friese psn., toponymie en mythologie, het bestanddeel *houw*, Friese klankontwikkeling, Nholl. waternamen inz. met de elementen *waver, rijt, zjip, swin, ame*.

W. LAUR, Die Ortsnamen Nordfrieslands und Eiderstedts als siedlungsgeschichtliche Zeugnisse. *Fryske plakn.* V (1952), 47-61, met verspreidingskaart op blz. 46.

Behandelt achtereenvolgens : die *heim*-Namen, die ON. in Eiderstedt, die *büttel*-Namen, die ON. der Geestinsel, die nordfries. Marsch. Met gedetailleerde bibliografie.

Verder bevatten de volgende werken en tijdschrift-artikelen enkele toponymische gegevens :

---

tronen in en om Roermond (93-104) ; A. DIERICKX, De oprichting van het bisdom Roermond 1559-1569 (237-256).

De belangrijkste opstellen zijn : H. HARDENBERG, De koningshof Asselt en de oorsprong van Roermond (105-142) ; J. LINNSEN, De wording van Roermond als stad (143-184).

(1) In opdracht van de Fryske Akademy te Leeuwarden bezorgde V. POORTINGA ons talrijke bibliografische inlichtingen, waarvoor wij hem onze oprechte dank betuigen.

(2) Het IVe deel (1951) van *Fryske plaknammen* (zie *Bibl.* 1951, blz. 133) werd besproken door K. ROELANDTS in *Lew. Bijdr.* *Bijbl.* LXII (1952), 70-71.

- H. BRUCH, Kroniek der Friese kronieken (Uitg. Fryske Akademy). *Leeuwarden*, 1952.
Zie *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 97-98.
Geeft o. a. een overzicht van de historiographie van Friesland vóór 1600.
- W. J. BUMA, De ôfieding fan „kreil(en)”. *Fryske plakn.* V (1952), 2-5.
- H. S. BUWALDA, Fan Swarte Harne na Swarte Haan. *Fryske plakn.* V (1952), 6-9.
- J. J. KALMA, Leeuwarder Courant (1752-1952). Register op de historische artikelen. Uitg. Stichting „Leeuwarder Courant”, 1952.
Vermeldt o. m. enkele naamkundige bijdragen.
- A. F. KOOPMANS, In de Delen. In praetsje by de Poalsbrêge. *Fryske plakn.* V (1952), 44-45.
- S. J. VAN DER MOLEN, De Gravinnewei en sya namme. *Fryske plakn.* V (1952), 63-71, met kaartje op blz. 62.
- S. J. VAN DER MOLEN, Hoe 't in lânnamme ûntstean kin : Sint Jans camp 1516. *Fryske plakn.* V (1952), 71.
- J. NAARDING, Friese kolonisten in Z. O. Drente. *Fryske plakn.* V (1952), 72-75.
Over *Weierswold*, *Vlieghuis*, *Wachtum*, enz.
- T. H. OOSTERWIJK, De vrije natie der Stellingwerwen (Utjefte Fryske Ak.). *Assen*, 1952, 2 platen, 1 kaart.
Rec. W. J. F., *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 279-280.
- P. J. M[EERTENS], *Taal en Tongval IV* (1952), 91.
Behandelt o. m. de naam Stellingwerf.
- P. PALMA, Ald Dronryp. *Fryske plakn.* V (1952), 77-78.
Met kaartje op blz. 76 en lijst van 37 toponiemen.
- P. PALMA, Omlopen. *Fryske plakn.* V (1952), 80.
Met vier schetsen op blz. 79.
- H. SANNES, Geschiedenis van Het Bildt. Deel I (Utj. Fryske Ak.). *Franeker*, 1952.
Over het ontstaan der Bildtse toponiemen.
- A. SCHMIDT-PETERSEN, Das Wörtchen Er = Strand in nordfriesischen Orts- und Flurnamen. *Fryske plakn.* V (1952), 81-84.
- J. J. SPAHR VAN DER HOEK, Kostuemplân en kostuemrjocht. *Fryske plakn.* V (1952), 87-88.
Over het gewoonterecht in de landbouw.
- J. J. SPAHR VAN DER HOEK, Lytse problemen en tûkelteammen. *Fryske plakn.* V (1952), 89-90.
Voorbeelden van misleidende of dubbelzinnige veldnamen als *Porseleinbos*, *Tichthúslân*, *Adelen*, *Nijlân*, *Bult*, *Bosklamp*, *Kanaän*, *Knyntsjes*.
- P. B. WINSEMIUS, Minnertsgea (Utjefte Fryske Ak.). *Franeker*, 1952.
Behandelt o. m. de namen der oudste hoeven van dit terpdorp.
Toponymisch en anthroponymisch materiaal vindt men ook

in *Us Wurk* (Meidielingen fan it Frysk Ynstitút oan de Ryksuniversiteit yn Grins). Zie inzonderheid :

[P. GERBENZON], Oarkondefynsten. *Us Wurk* I (1952), 4-7, 19-20, 35-37.

X., Fragen. *Ibid.*, 18-19 ; P. SIPMA, In emendaesje, 41-42 ; O. POSTMA, Wydrum, 59.

Over Oost-Friesland (in Duitsland) vindt men enkele gegevens in :

Ostfriesland. Mitteilungsbl. d. ostfriesischen Landschaft u. d. ostfr. Heimatvereine [Leer, 1952]. Hierin : A. HARTL, Spuren Frijas in Ostfriesland, blz. 8.

J. PACKROSS.-P. RICKMERS, Helgoland ruft. *Hamburg*, 1952.

Hierin o. a. P. ZYLMANN, Helgoland in der Vor- und Frühgeschichte. Behandelt o. a. de oudste benamingen van het eiland. — W. KROGMANN, Aus der Werkstatt des Helgoländischen Wörterbuchs, dat zich ook met de namen bezighoudt.

* * *

In Zuid-Afrika wordt van officiële zijde gepoogd de moeilijke kwestie van de spelling der plaatsnamen op te lossen. In ons overzicht over 1950 (*Handelingen XXV* (1951), 418, noot 1) werd medegedeeld dat het *Pleknamekomitee* een nieuwe lijst van aardrijkskundige namen heeft samengesteld. Dit comité, opgericht in December 1936, heeft in 1939 een „Verslag insake die vorm en spelling van Aardrykskundige Eiename” [*Pretoria*, 1939] uitgebracht, waarin vooraf de principes worden vastgelegd in verband met de spelling van de Nederlands-Afrikaanse, de Engelse en van de „endogene” aardrijkskundige namen, een lijst wordt afgedrukt van de betrokken namen met eventueel een voorstel tot wijziging en normalisering van de spelling, en waarin de aanstelling van een bestendig comité wordt aanbevolen. Dit laatste is geschied in 1940 ; tot voorzitter werd benoemd H. S. VAN DER WALT. Dit comité stelde een officiële lijst samen van „Amptelike Plekname in die Unie en Suidwes-Afrika” (goedgekeur tot einde 1948) [*Pretoria*, 1951]. Op deze lijst verscheen thans een „Aan-

vullende Lys" (goedgekeur 1/1/1949 — 30/1/1952) [*Pretoria*, 1952].

In verband met de Zuidafrikaanse toponymie, hebben wij bovendien nog de volgende bijdragen aangetroffen :

S. P. E. BOSHOFF, Die *i*-klank en die *i/ie*-spelling. *Tydskrif vir wetenskap en kuns* n. r. XII (1952), 119-126.

J. D. DU TOIT, Suid-Afrikaanse plekname. *Ts. v. Volksk. en Volkstaal* IX (1952/53), 16-22.

Over de schrijfwijze van Zuidafrik. plaatsnamen.

F. J. DU T. SPIES, Die oorsprong van ons straatname. III. *Pretoriana* II (1952).

C. W. HUDSON, Plaasnaamgeving aan die Kaap. *Ts. v. Volksk. en Volkstaal* IX (1952/53), 23-25.

Kaapse pln. uit de 18^e eeuw, die wijzen op de geografie van de omgeving. Zij zijn samengesteld met een topografisch woord (-berg, -vallei, -kraal, -rivier, -veld, enz.). Het eerste lid bevat gewoonlijk een psn. of een diernaam.

L. C. VAN OORDT, Die Kaapse taalargief, 7. *Tydskrif v. wet. en kuns* n. r. XII (1952), 73-101.

Op blz. 101 lijst van persoons- en plaatsnamen.

R. PEACOCK, Straatname van Pretoria. *Pretoriana* II (1952).

B. F. VAN VREEDEN, Plekname in Setšwana. II. *Ts. v. Volksk. en Volkstaal* VIII (1951/52), 109-116.

Zuidafrikaanse pln. afgeleid van diernamen.

* * *

Zoals in onze voorgaande overzichten, worden hier de belangrijkste, vooral methodologische, bijdragen opgesomd die in de verschillende Germaanse landen verschenen zijn. Vooraf gaan, voor ieder taalgebied, de bibliografische bijdragen die in *Onoma* en eventueel elders gepubliceerd werden, waarin men verdere documentatie zal aantreffen (1).

(1) Zie ook :

O. VON FEELITZEN, Bibliography of Swedish works on Romance, English, and German Philology, 1949-51. *Studier i. mod. språkvetenskap* XVIII (1953), 145-171.

Voor het Duits taalgebied vermelden wij de volgende studiën :

H. KRAHE- -E. SCHWARZ [Bibliographia Onomastica 1951] Deutschland-Österreich. *Onoma* III (1951), 142-146.

E. CHRISTMANN, Die rheinischen Flurnamen „Plöck“, „Pleck“, „Blenk“. *Rhein. Jahrbuch f. Volksk.* II (1951), 32-38.

Te vergelijken met Ndl. *plek*; de betrokken veldnamen werden gegeven aan effen (Lat. *plaga*) stukken land die door hun „Aussehen (sich) von ihrer Umgebung als etwas Besonderes abhoben“.

E. CHRISTMANN, Die Siedlungsnamen der Pfalz I, 1. Lief. *Speyer*, 1952.

Rec. F. LANGENBECK, *Zs. Gesch. d. Oberrheins* C (1952), 779-782.

E. SCHWARZ, *Beitr. z. Namenf.* IV (1953), 325.

E. CHRISTMANN, Sinn und Alter der nordwestpfälzischen Siedlungsnamen auf ahd. *-hûsen* und *-bûr*. *Zs. f. dt. Altert. u. dt. Lit.* LXXXIV (1952), 84-98.

Van de 32 namen op *-hûsen* zijn er 17 samengesteld met een psn., 12 met een appellatief, terwijl 3 namen onverklaard blijven. De namen op *-hûsen* zijn ontstaan in de 7^e-8^e eeuw en duiden oorspronkelijk een alleenstaande woning aan.

De 4 namen met *-bûr* zijn uitsluitend samengesteld met appellativa en zijn ten vroegste in de 8^e eeuw ontstaan; tegenover *hûs* „grotere woning” betekent *bûr* „hut”.

J. DIETZ, Alte Gerichtsstätten im Bonner Land und ihr Fortleben in der Volksüberlieferung. *Rhein. Jahrbuch f. Volksk.* I (1950), 212-221.

H. DITTMAYER, Brühl, Bruch, Bracht. *Zs. f. dt. Altert. u. dt. Lit.* LXXXIV (1952), 174-178.

Etymologische studie waarin S. poogt de betekenisontwikkeling van *Brühl* (< kelt. **brog-*, **brogilo*) en *Bruch* „Grenze, Grenzsumpf, Sumpf” te doorzien.

Bracht, door S. beschouwd als *-ti* formatie bij ohd. (*gi*) *brahjan* („einkerben, zeichnen”), zou betekenen „ein durch Marken und Grenzzeichen abgestecktes Geländestück”.

H. DITTMAYER, Siedlungsnamen und Siedlungsgeschichte des Bergischen Landes im frühen Mittelalter. *Protokoll-Manuskript Arbeitsgemeinschaft f. westdt. Landes- und Volksforschung Tagung Siegen 13-15.X.1952*, S. 31-37, met kaart.

Over de chronologische verhouding tussen de *-ingen*, *-heim*, *-inghausen*-namen.

H. DITTMAYER, Die stabreimenden Ortsnamen auf *-inghausen* zwischen Rhein und Weser. *Rhein. Jahrbuch f. Volksk.* III (1952), 120-134, 3 Karten.

S. heeft een groot aantal stafrijmende *-inghausen*-namen ontdekt, terwijl ook, maar slechts uitzonderlijk, dezelfde naam in het eerste deel van naburige toponiemen herhaald wordt. Hij onderzoekt de oorzaken van deze opvallende groeperingen en de wetten die hun ontstaan beheersen.

W. FISCHER, Zur Betonung der thüringischen Ortsnamen auf *-hausen*. *Zs. f. dt. Alt. u. dt. Lit.* LXXXIII (1951), 113-122.

H. M. HEINRICHS, Die Entstehung des niederfränkisch-mittelfränkischen „gen“-Artikels. *Niederdt. Mitteil.* VIII (1952), 23-35.

Volgens S. is *gen-* ontstaan uit het lidwoord, niet uit het demonstrativum *jener* (*gene*).

Historisches Ortsnamenbuch von Bayern. Oberfranken I. Land- und Stadtkreis Kulmbach, bearb. von E. Fhr. von GUTTENBERG. *München*, 1952.

Vgl. K. PUCHNER in *Bibl.* 1951, blz. 139 (lees aldaar : Oberbayern I).

A. K. HÖMBERG, Vom Wert der Ortsnamenkunde für die Siedlungsgeschichte des Sauerlandes. *Protokoll-Manuskript Arbeitsgemeinschaft f. westdt. Landes- und Volksforschung Tagung Siegen, 13-15.X.1952*, S. 37-48.

H. JÄNICHEN, Waldwüstungen. Ein methodischer Beitrag zur Wüstungsforschung am Beispiel des Härtsfeldes. *Beitr. z. Landeskunde* 1952, Nr. 8, 5 S., 1 Karte.

Met een chronologisch ingedeelde lijst van „Wüstungen“.

B. MARTIN, Flurnamen als lebende Relikte für die Mundartgeographie. *Erbe der Vergangenheit - Festgabe K. Helm [Tübingen, 1951]*, 245-256.

A. MEYER, Flur- und Ortsnamen in ihrer Bedeutung für die wechselseitige Durchdringung der Forschung. Zugleich ein Beitrag zur 1200-Jahrfeier der Stadt Düren. *Rhein. Jahrbuch f. Volksk.* I (1950), 83-100.

Bestudeert de straatnamen van Düren in historisch perspectief en de identificatie van het Kelt. *Marcodurum* met Merken.

H. MÜLLER, Volkskundliche Wüstungsforschung im Kreise Mayen/Rheinland. *Rhein. Jahrbuch f. Volksk.* III (1952), 41-80, mit Skizzen.

- K. PUCHNER, *Namenforschung und Siedlungsgeschichte. Heimatgeschichtlicher Ratgeber (München-Pasing, 1952), 66-72.*
Bevat een waardevolle bibliografie.
- K. RANKE, *Rosengarten, Recht und Totenkult. Hamburg, 1952.*
Rec. K. FRÖLICH, *Zs. Savigny-Stift. f. Rechtsgesch., Roman. Abt. LXIX (1952), 462-466.*
- E. SCHNEIDER, *Die sprachliche und volkskundliche Bedeutung der „Kreuz“-Flurnamen Badens. Freiburger Diözesan Archiv LXXI (1951), 134-178.*
- J. SCHNETZ, *Flussnamen des Bayerischen Schwabens... Zie Bibl. 1951, blz. 139.*
Rec. H. MOSER, *Anzeiger f. dt. Altert. u. dt. Lit. LXVI (1952/1953), 112-113.*
- E. SCHWARZ, *Germanen, Italiker, Kelten. Zs. f. Mundartf. XX (1952), 193-206, 7 Karten.*
De taalkundige verhoudingen tussen de drie genoemde groepen worden ook bestudeerd aan de hand van de toponymie, inz. van de *-apa*-namen, die in Hessen Oskisch-Umbrisch zouden zijn.
- E. SCHWARZ, *Goten, Nordgermanen, Angelsachsen... Zie Bibl. 1951, blz. 139.*
Rec. H. KUHN, *Anzeiger f. dt. Altert. u. dt. Lit. LXVI (1952), 45-52.*
- E. SCHWARZ, *Ortsnamenforschung und Sachsenfrage. Westf. Forsch. VI (1943-1952), 222-230.*
- E. SCHWARZ, *Die namenkundlichen Grundlagen der Siedlungsgeschichte des Landkreises Regensburg. Verhandlungen des Hist. Vereins f. Oberpfalz u. Regensburg XCIII (1952), 25-63.*
Behandelt achtereenvolgens verschillende chronologische namenlagen : riviernamen ; de bestanddelen *-ing, -kofen, -heim*, ohd. *wihs, bûr, -hausen, -hofen, -dorf* ; de bosnamen, veld- en waternamen, enz. Met interessante methodologische beschouwingen en 7 verspreidingskaartjes.
- F. STROH, *Handbuch der germanischen Philologie. Berlin, 1952.*
Zie vooral het hoofdstuk „Namen” blz. 440-492, waarin de verschillende soorten van eigennamen bondig worden besproken en waarin telkens de belangrijkste Duitse bibliografie wordt opgegeven.

J. TRIER, Holz. Etymologien aus dem Niederwald (Münstersche Forschungen, 6). *Münster-Köln*, 1952.

In dit buitengewoon interessant boek worden een aantal toponymische bestanddelen die op laag- of hakhout wijzen (zie de lijst van de toponymische benamingen voor „Niederwald“ op blz. 24-25) etymologisch breed en diepgaand onderzocht (*Holz, Horst, Heister, Lode, Loh, Lohe*, enz.).

F. UHLHORN, Die Flurnamensammlung des Hessischen Landesamtes für Geschichtliche Landeskunde in Marburg/Lahn. *Onoma* III (1951), 47-50 (1).

* * *

Voor de studie van de plaatsnamen in het Engels taalgebied zijn de volgende bijdragen belangrijk :

E. C. SMITH [Bibliographia Onomastica 1951.] United States. *Onoma* III (1952), 190-191.

H. J. VAN DE WIJER [Bibliographia Onomastica 1951.] Great-Britain. *Onoma* III (1952), 161-162.

A. M. ARMSTRONG, a. o., The Place-Names of Cumberland (Eng. Place-Name Society). *Cambridge*, 1952.

H. G. DARBY, Historical geography of England before 1800. *Cambridge*, 1951².

P. GROSJEAN, Les représentants du nom de l'Ardenne en toponymie anglaise. *Dial. belgo-rom.* IX (1952), 85-88.

E. G. GUDDE, Names : their Significance and Importance in Teaching (American Name Society). *Berkeley California*, 1952.

Wijst op het belang van de eigennamen (in een zeer ruime betekenis) waarvan de studie thans wordt behartigd door de *American Name Society*, opgericht te Detroit op 29 December 1951 (2).

H. A. H. INSULL, Marlborough Place Names. 1952.

(1) Voor verdere bibliografische informatie worde hier ook verwezen naar : Deutsche wissenschaftliche Bücher, 1945-1949. Eine Bibliographie mit Nachweis der Besprechungen. *Göttingen*, 1951.

(2) Sinds het begin van 1953 verschijnt het nieuwe Amerikaanse onomastisch tijdschrift : *Names. Journal of the American Name*

H. MARWICK, Orkney Farm-Names. *London*, 1952.

R. L. RAMSAY, Our Storehouse of Missouri Place Names (Missouri Handbook II = The Univ. of Missouri Bulletin LIII, nr. 34 = Arts and Science Series 1952, nr. 7). Univ. of Missouri, 1952.

Inhoud : Introduction ; A. Borrowed names ; B. Historical names ; C. Personal names (Local) ; D. Topographical names ; E. Cultural names ; Unsolved names ; Concluding observations ; Plans for future place-name work ; Index.

* * *

Wat de **Skandinavische toponymie** betreft, mogen hier een aantal van de belangrijkste bijdragen uit het verlopen jaar worden opgesomd :

H. ANDERSEN- -P. ANDERSEN, Bibliography of Scandinavian Philology XX-XXI (1947-1948). *Acta phil. Scandinavica* XXI (1952), 181-340.

Vervolg van de uitstekende bibliografie waarin, op blz. 212-240, de toponymische en anthroponymische publicaties worden overzien, met uitvoerige bespreking in het Engels.

P. HOVDA, [Onomastic Bibliography.] Norway. *Onoma* III (1952), 53*-80*.

(†) G. KNUDSEN- -K. ROELANDTS [Bibliographia Onomastica 1951.] Denmark. *Onoma* III (1952), 140-141.

P. HOVDA, Id. Norway. *Ibid.*, 179-180.

K. ROELANDTS, Id. Sweden. *Ibid.*, 184-185.

K. G. LJUNGGREN, Litteraturkrönika (1952). *Arkiv f. nord. fil.* LXVII (1952), 240-250.

S. AAKJÆR, Gunnar Knudsen. *Danske Studier* XLVII (1952), 5-8.

Zie ook K. HALD, Gunnar Knudsen (1886-1952). *Onoma* III (1952), 77.

E. ELGQVIST, Studier rörande Njordkultens spridning bland de nordiska folken. *Lund*, 1952.

Society. Adres van de Redactie : American Name Society. University of California Press, Berkeley 4, California. Prijs van abonnement : \$ 5.00.

P. ENVALL, Tiveden, Isala och Husum. Fem förlitterära nordiska ljudlagar (Skrifter utg. genom Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala, ser. A, 9). *Uppsala-København*, 1952.

Rec. K. G. LJUNGGREN, *Arkiv f. nord. fil.* LXVII (1952), 248-249.

I. LUNDAHL, *Namn och bygd XXXIX* (1951), 161-164.

Over Skandinavische pln. met *Ti-*, *Ty-* en *Till-*, *Tyll*; *Is-* en *His-*; *us* (ook *hus*) en *os*. Voorts over weglating en toevoeging van *h*, wisseling *ū*:*ō*, ontwikkeling van germ. *ē*. De verregaande gevolgtrekkingen met het oog op „vijf prelitteraire Skand. klankwetten” zijn sterk te betwijfelen, maar aan de andere kant verdienen sommige vaststellingen over onklankwettige taal-evolutie ruimschoots onze aandacht.

L. HULDÉN, Ortnamnen i Munsala. *Studier i nord. fil.* XLI-XLII (1952), 160 blz.

V. JANSSON, Nordiska vin-namn... Zie *Bibl.* 1951, blz. 142.

Rec. H. STÅHL, *Arkiv f. nord. fil.* LXVII (1952), 227-232.

G. LANGENFELT, Huvudstadens namn. *Samfundet S:t Eriks Årsbok* 1952, 33-44.

G. LANGENFELT, Stockholms gator och torg. *Stockholms-Tidningen* 18/2/1952.

K. G. LJUNGGREN, Bengt Hesselman †. *Arkiv f. nord. fil.* LXVII (1952), 220-223.

K. G. LJUNGGREN - B. EJDER, Lunds stifts landebok II. Nuvarande Kristianstads, Hallands och Blekinge län samt Bornholm (Skånsk senmedeltid och renässans. Skriftserie utg. av Vet.-soc. i Lund V). *Lund-København*, 1952.

Tweede deel van de uitgave, genoemd in *Bibl.* 1950, blz. 422.

I. LUNDAHL, Studier över de nordiska, särskilt de svenska ortnamnen på *-lös* och *-lösa*. *Namn och bygd XXXIX* (1951), 32-86.

In deze studie over het reeds druk besproken probleem der *-lös(a)*-namen, wordt de doorgaans aanvaarde betekenis „weiland” in twijfel getrokken, en meer de aandacht gevestigd op *-lös-*, equivalent van Ndl. *-loos* „zonder”.

N. NYSTU, Butsetnad, landnám og samferdsle i Rendalen, bygd på stadnamn. *Årbok for Glåmdalen (Hamar)*, 1951, 37-101.

Behandelt waternamen, „topografische namen en kultuur-namen”, namen op *setr*, *stad'ir*, *gardr*, enz.

M. OLSEN, Stednavn og gudeminner i Land. *Boka om Land [Landingsboka]* II (1952), 55-126.

Deze bijdrage, die reeds vroeger verscheen in „Avhandlingar utg. av Det Norske Videnskaps-Akademi” II (1929), nr. 3, handelt achtereenvolgens over namen van kleine landbouwbedrijven en jonge hoevenamen, zgn. natuurnamen (inz. water-namen), oudere hoevenamen (chronologie), plaatsnamen ont-leend aan de heidense cultus, namen van districten.

J. SAHLGREN, Aktuella frågor inom modern ortnamnsforskning. *Ortnamnssällskapet i Uppsala årsskr.* 1952, 11-26.

Over analytische en synthetische methoden, problemen in verband met de chronologie, het vraagstuk van het stamland der Germanen, toponymie en godsdienstgeschiedenis.

Sverges ortnamn. Ortnamnen i Värmlands län IX. Nordmarks härad, B. Naturnamn. *Uppsala-Köpenhamn*, 1952.

N. G. STAHRÉ, Stångskäret, Kåksna och Kummelberget. Studier över ortnamn från Stockholms skärgård (Stockholm Studies in Scand. Phil. IX). Diss. Stockholm. *Lund*, 1952.

LIJST VAN BRONNEN EN VERKORTINGEN

Med. Bibl. Wasiana = Mededelingen Bibliotheca Wasiana — Vereniging voor de bio-bibliografie van het Land van Waas. *St.-Niklaas* I (1952) [gecyclostil.].

Meer Schoonheid = „Meer Schoonheid” uitgegeven door de werkgemeenschap „Meer Schoonheid”. *Langeveld-Holsbeek*, nr. 1 (December 1952).

Orbis = Orbis. Bulletin international de documentation linguistique. *Louvain*, Centre international de Dialectologie générale, I (1952).

Rhein. Jahrb. f. Volksk. = Rheinisches Jahrbuch für Volkskunde hrsg. von Karl Meisen. *Bonn*, F. Dümmlers Verlag, I (1950).

·AFD. I. — ALGEMENE BIJDAGEN

1. A. CARNOY, Toponymische wandeling langs de Romeinse heirwegen in de Nederlandse gebieden. *Kon. Vla. Ac., Versl. en Med.* 1952, 395-413.

Overloopt de toponymie van de wegen, aangeduid door GAUCHEZ en VAN DESSEL, en brengt de etymologie van een groot aantal namen in verband met de ligging bij zulke weg (b. v. *Furste, Brakel, Lennik, Strij(t)-, Deurne, Zinnik*).

- × A. CARNOY, Germaanse hydroniemen in Wallonië...
Zie nr. 67.

2. A. CARNOY, Un essai d'hodologie. *Rev. phil.* XXX (1952), 490 [Résumé].

Studie van de naamkundige littekens wijzend op voordien, bruggen en putten langs de Romeinse wegen.

S. stelt voor *aquaranda* af te leiden uit *aquarium* „drinkplaats, wisselplaats voor paarden”, gecontamineerd met *equus* en met *harja* (leger, ruitertij).

Zie ook *Rev. phil.* XXXI (1953), 206-207.

3. M. GYSSELING, Inleiding tot de studie van het oude Belgisch. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 69-76.

Rec. J. DHONDT, *Rev. Nord* XXXV (1953), 160-161.

„Allereerste, misschien voorbarige poging om tot een overzicht te komen over de praehistorische toponymie in de Nederlanden.” S. tracht dit doel te bereiken door vooral een aantal namen te groeperen naar suffixen. Het is een originele studie, waarbij men zich echter o. m. kan afvragen of sommige der voorgestelde „Belgische ablautverhoudingen” niet veeleer te verklaren zijn door jongere dialectische (of grafische?) varianten, en of al de behandelde namen wel zó oud zijn. Het antwoord kan alleen gegeven worden na grondige studie van de namen en suffixen afzonderlijk, met al het materiaal waarover S. in overvloed beschikt.

Vgl. ook : X., Moeten België en Frankrijk hun naam niet omruilen? *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 270-271 (1).

(1) Op 19 Juli 1953 ontving M. GYSSELING de letterkundige prijs van de stad Gent, dit jaar voorbehouden voor geschiedenis en folklore, met zijn werk over Gents vroege geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen.

De naamkundigen zullen ook volledig onderschrijven wat M. GYSSELING uiteenzet in zijn opstel : *Archief. Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 33-41. Vgl. in dit verband ook R. A., Steeds S. O. S. voor oude handschriften. *Ons Heem* X (1952), 11.

4. M. GYSSELING- A. C. F. KOCH, *Diplomata Belgica*. Zie *Bibl.* 1950, nr. 3 en 1951, nr. 7.

Rec. F. KETNER, *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 304-305.

G. TESSIER, *Bibl. Éc. Chartes (Paris)* CIX (1951), 121-123.

G. BARNI, *Revista di Storia del Diritto Ital.* XXV (1952), 282-285.

5. K. ROELANDTS, Het naamkundig onderzoek in Skandinavië II. Het toponymisch onderzoek in Zweden, 5. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 95-104.

Vervolg van het overzicht, waarover laatst *Bibl.* 1951, nr. 15. Het betreft hier de werkzaamheid van de toponymische verenigingen te Lund en te Uppsala, met beknopte systematische opgaaf van de inhoud der door hen uitgegeven tijdschriften.

6. V. VERSTEGEN, Een onbenuttigde bron voor de toponymie. De kohieren van de 100^e penning in het Rijksarchief te Brussel. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 57-60.

Deze kohieren, uit de jaren 1569-1571, bevatten een massa toponymisch en anthroponymisch materiaal voor ca. 450 gemeenten of heerlijkheden uit Antwerpen, Brabant, O.- en W.-Vlaanderen, Wallonië, N.-Frankrijk, Holland en Zeeland. Ter illustratie wordt de inhoud van het kohier van Lokeren overzien.

7. H. J. VAN DE WIJER- H. DRAYE- K. ROELANDTS, De plaatsnamenstudie in 1951. *Com. Top.* XXVI (1952), 115-180.

Vervolg van het jaarlijks overzicht over de Nederlandse en Friese toponymie, met aanduidingen over de andere Germaanse taalgebieden.

Verscheen ook afzonderlijk in de reeks *Bijlagen* van het Instituut voor Naamkunde te Leuven, als nr. XXXV.

Zie ook :

H. DRAYE- J. HERBILLON, [Bibliographia Onomastica 1951]; Belgium-Belgique. *Onoma* III (1952), 131-138.

O. LEYS, Onomastic Periodicals — Revues onomastiques. *Onoma* III (1952), 97-105.

K. R(OELANDTS), Uit de tijdschriften. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 40 ; 56 ; 60 ; 76 ; 88 ; 92 ; 104.

(H. J.) V(AN) D(E) W(IJER), Bibliografische uitgaven. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 107.

Id., Nieuwe naamkundige tijdschriften. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 126.

* * *

Inlichtingen over de onomastische bedrijvigheid in de

verschillende taalgebieden zal men ook vinden in het volgend repertorium :

COMITÉ INTERN. PERMANENT DE LINGUISTES, *Bibliographie linguistique de l'année 1950 et complément des années précédentes. Utrecht-Anvers, 1952.*

Zie inz. over de onomastiek, blz. 40-60.

Evenals de vorige jaren, dient hier de aandacht van de beoefenaars der naamkunde gevestigd te worden op het jaarlijks historisch overzicht van de hand van :

J. DHONDT- -A. SCUFFLAIRE, e. a., *Bibliographie de l'histoire de Belgique — Bibliografie van de geschiedenis van België 1952. Rev. phil. XXXI (1953), 748-796 (wordt voortgezet).*

Vervolg van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 149-150, met de nrs. 2732-3269.

Het is ten zeerste verheugend dat dit overzicht thans ook verschijnt in een tijdschrift met zeer ruime verspreiding, zoals in onze *Bibl.* 1951 werd gesuggereerd.

Zie ook *Rev. Nord XXXV (1953), 151-183.*

Ten slotte kunnen hier nog de volgende bibliografische bijdragen worden vermeld :

A. VAN LOEY, Over de tegenwoordige stand van de Nederlandse Philologie. *Vlaamse Gids XXXV (1951), 485-495.*

F. V., *Bibliographie. Travaux relatifs à l'histoire du Moyen Age (1949-1951). Moyen Age LIX (1953), 173-186.*

Zie inz. philologie-dialectologie-toponymie op blz. 183.

AFD. II. — BIJZONDERE VRAAGSTUKKEN

C. — Varia.

8. A. DE VOS, Het toponiem *Dries* te Evergem. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 53-56.
Historische beschrijving van de plaats : driehoekig dorpsplein, in gemeenschappelijk vruchtgebruik. Zie ook nrs. 10 en 12.
  9. M. GYSSELING, Blaar „koe” in plaatsnamen. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 39-40.
Betreft *Blaarmeers* en *Blaardonk*, alsmede *Koolskamp* (vgl. *Bulskamp*, *Oostkamp* < *Horscamp*), *Kolem*, e. a.
  10. M. GYSSELING, Etymologie van *dries*. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 49-51.
Opgevat als gesubstantiveerd telwoordcollectief **pr̥i-wiski-*, met bet. „driesprong (van wegen)”; vergelijkt met etymologie van *meers*. Zie ook de bijdragen van A. DE VOS (nr. 8) en J. LINDEMANS (nr. 12).
  11. J. HELSEN, *Akker, Broek, Aard* in Kempische dorpskeurboeken. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 127-136.
Beschrijving van de vroegere toestand in topografisch, economisch en juridisch opzicht, aan de hand van de gegevens uit de beschikbare dorpskeurboeken.
  12. J. LINDEMANS, Nogmaals het probleem *dries*. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 89-90.
S. gaat akkoord met de etymologie, voorgesteld door GYSSELING (zie nr. 10), maar bevestigt zijn eigen opvatting over de oorspronkelijke betekenis van *dries* (zie *Bibl.* 1951, nr. 27).
  13. C. TAVERNIER-VEREECKEN, De etymologie van *lochtig*. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 81-84.
Aan de hand van oude vormen en vergelijking met het Engels, verklaard uit *look-tuun*.
-

AFD. III. — ANTWERPEN en BRABANT

B. — Afzonderlijke steden en dorpen (1).

(1) Historische bijdragen, die voor de studie van de Antwerpse en Brabantse toponymie van belang zijn, worden hieronder opgesomd :

J. DHONDT, Proloog van de Brabantse geschiedenis. Inleiding tot de politieke geschiedenis van Noord-Brabant in de 9^e en 10^e eeuw (Bijdr. tot de Studie v. h. Brab. Heem, III). *Bergen op Zoom*, 1952.

Rec. P. C. BOEREN, *Brabantia* II (1953), 87-88.

X., *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 247.

P. GORISSEN, Sigeberti Gemblacensis Chronographiae Auctarium Affligemense (K. V. A. Wet. Lett. Schone Kunsten, Kl. Lett., Verhand. 15). *Brussel*, 1952.

Rec. J. DHONDT, *Rev. Nord* XXXV (1953), 163-164.

D. A. STRACKE, *Ons geest. erf* XXVII (1953), 221-222.

In de alfabetische index (blz. 147-160) werden ook de plaats- en persoonsnamen opgenomen.

E. HÉLIN- -J. GRAUWELS- -M. R. THIELEMANS, Inventaire des archives de la Jointe des Terres contestées. *Bruuxelles*, 1952.

Rec. M. BOURGUIGNON, *Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique* XXIII (1952), 229-231.

P. L(EFÈVRE), *Rev. Hist. Eccl.* XLVII (1952), 712-713.

J. M. VAN DE VENNE, *Maasgouw* LXVII (1953), kol. 58-60.

Betreft ook enkele Vlaamse gemeenten. Met index van plaats- en persoonsnamen.

G. I. LIEFTINCK, Drie handschriften uit de librijen van de abdij van Sint Bernards opt Schelt. *Ts. Leid.* LXIX (1951) [1952], 1.

J. VAN DEN NIEUWENHUIZEN, De rechtsfilaties der Brabantse steden. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 298-303.

F. PRIMS, De ouderdom van de Kempische parochiën. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. IV (1952), 157-170.

Rec. X., *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 247.

M. KOYEN, In memoriam dr. M. A. Erens, o. praem. *An. praem.* XXVIII (1952), 196-197.

Bibliographie van M. A. Erens blz. 197-202. Het 3^e deel van „De oorkonden der abdij Tongerlo” (zie *Bibl.* 1950, nr. 14) is ter perse.

Zie ook *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 313-315 en *Tax. n. r.* XVIII (1952), 218-219.

X., Heemkundige bibliografie. *Ons Heem* X (1952), 37-48, 87-92, 117-126, 151-164.

X., *Sprokkelingen.* *Ons Heem* X (1952).

Bevat : namen van oude afspanningen te Aalter (12-13), Putte (82) ; vermelding van kruisen langs de wegen (13-18, 83, 84-85 (ook bomen), 105-106, 135-137) ; vermelding van oude ijskelders (83-84, 137-138). W., Nog over „eleuk” of „elruik”, 106-108.

ANTWERPEN

14. F. PRIMS, *Antwerpiensia XXII* (1951). *Antwerpen*, 1952, 4 kaartjes (1).

Zie vooral, in de rubriek „Polderdijkstudiën”, nr. 8, Geschiedenis van het „Waterland” en van de Wilmarsdonkse dijk. Voorts nr. 9, Het fort van Liefkenshoek (o. m. het bestanddeel *hoek*); nr. 15, De oude gebouwen van Antwerpen; nr. 19, De noordzijde van de Grote Markt; nr. 23, Het verschil tussen „bürchten” en speelhoven; nr. 24, Wilrijke historiewonders (speelhoven); nr. 25, De mysteriën van de Wilrijke Biest; nr. 26, Het raadsel van Maloes; nr. 28, „Antwerpen door de eeuwen heen”.

15. F. PRIMS, *Geschiedenis van Wilrijk. Wilrijk* (Gemeentebestuur), 1952.

Rec. P. GROOTENS, *Ons geest. erf XXVII* (1953), 210.

J. A. VAN HOUTE, *Rev. Hist. Eccl. XLVIII* (1953), 373.

A. VAN HOVE, *Collect. Mechlin. n. r. XXIII* (1953), 239-240.

In dit prachtig uitgegeven werk wordt ook ruimschoots aandacht geschonken aan de toponymie van de gemeente: de naam *Wilrijk*, Frankische littekens, de Biest, de veldcomplexen, allodiale en feodale gronden, plaatsnamen vóór 1300, hoeven, bostoponiemen, cijnsboeken, straten, „huizen van plaisantie”, enz. Talrijke kaarten, plannen en andere illustraties in en buiten tekst (2).

(1) In verband met de grote historische en naamkundige bedrijvigheid van Kan. F. PRIMS, zie o. m.:

L. DE BOUNGNE, *Bibliographie van Kan. Dr. Floris Prims. Antwerpen-Den Haag*, 1952.

Rec. X., *Bijdr. Gesch. Ndl. VII* (1952), 238-239.

Met korte levensschets en algemeen register op Prims' historisch werk (blz. 101-126).

Zie ook de recensie, door R. BOUMANS, over F. PRIMS, *Antwerpen door de eeuwen heen* [*Antwerpen*, 1951], verschenen in *Rev. phil. XXX* (1952), 931-937.

(2) Andere bijdragen over ANTWERPEN zijn:

GENOOTSCHAP VOOR ANTWERPSE GESCHIEDENIS, *Antwerpen in de XVIIIde eeuw. Instellingen, economie, cultuur. Antwerpen*, 1952.

Rec. J. DHONDT, *Rev. Nord XXXV* (1953), 179-180.

F. PRIMS, *Bijdr. Gesch. Brab. 3e r. V* (1953), 63-64.

D. SCHLUGLEIT, *Anvers aux archives nationales de Lisbonne. Bijdr. Gesch. Brab. 3e r. V* (1953), 122-130.

Over de geschiedenis en de toponymie van BRUSSEL noteerden wij:

P. BONENFANT, *Une fondation patricienne pour béguines à Bruxelles au XIIIe s. Mélanges G. Smets* [*Bruxelles*, 1952], 91-104.

Over de geschiedenis van „ter Arcken”.

P. GODDING, *Quelques caractéristiques du droit régissant la pro-*

ASSE

16. J. LINDEMANS, Toponymie van Asse (Werken uitg. Kon. Com. Top. Dial., VI). *Tongeren*, 1952. Mede als Nom. Geo. Fland., Mon., V. *Brussel*, 1952.

Rec. R. BILLIET, *E. S.-Br.* XXXVI (1953), 221-223.

[V. GAUBLomme], *Land v. Aalst* V (1953), 208-209.

Uitstekende monografie volgens de methode die S. reeds vele jaren met succes toepast. In de inleiding is vooral belangrijk het uitvoerig historisch overzicht (blz. 22-71) waarin, mede aan de hand van de toponymie, de ontwikkeling van de bewoning en de geleidelijke ontginning van de bodem op meesterlijke wijze worden onderzocht en geïllustreerd met drie kaartjes over Asse in de Rom. tijd, de Frank. nederzetting, de steengroeven en de Romaanse plaatsnamen. Een model van onderzoek, dat navolging verdient! Voorts wijzen wij op de nieuwe interpretatie van de naam der gemeente en op het glossarium met 1051 items, die alle met grondige kennis van de topografische en historische toestanden worden verklaard en ons vele nieuwe gegevens ter hand stellen. Aan het eind vindt men een systematisch overzicht van het materiaal (blz. 213-223), met o. m. een lijst van de Romaanse namen, en een uitslaande toponymische kaart van de gemeente.

17. P. J. SPANHOVE, Asse, een oude Brabantse hoofdplaats. *Toer.* XXXI (1952), 410-417, met schematische topon. kaart.

Aan de hand van de plaatsnamen wordt de oudste geschiedenis van het dorp geschetst.

Zie van dezelfde auteur: Langs kerken, kruisen en kapellen

---

priété foncière à Bruxelles au moyen âge. *Rev. Nord* XXXV (1953), 77-78.

- G. GRIFFITHS, Les sources de la „Chronique abrégée de la Ville de Bruxelles” de J. F. Foppens pour l'époque calviniste (1570-1585). *Com. Roy. Hist., Bull.* CXVII (1952), 177-196.

- E. LA LOIRE, Histoire des deux hôtels d'Egmont et du palais d'Arenberg (1383-1910). *Bruxelles*, 1952.

Rec. J. PURAYE, *Vie wallonne* XXVII (1953), 69-70.

- S. LEURS, De Vorstelijke Heuvel van Koudenberg. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 65-92, 154-163, 249-262, 308-324. *Afz. Antwerpen*, 1952.

Rec. R. MARTENS, *Toer.* XXXII (1953), 341.

- A. DE PRÉMOREL, Woluwe-Saint-Lambert et son castel 't Hof van Brussel. *Tour. Club* LVIII (1952), 56-57.

- P. P. VERSPECHT, La route axiale Bruxelles-Charleroi. *Tour. Club* LVIII (1952), 189-191, 267-268.

- X., Les belles heures de Bruxelles. *Paris-Bruxelles*, 1952.

van Asse. *Toer.* XXXI (1952), 417-425, met kaart en afbeeldingen.

BORCHTLOMBEEK

18. J. LINDEMANS, Toponymie van Borchtlombeek. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 353-377. Afzonderlijk verschenen in de reeks „Toponymica” II. Brabantse plaatsnamen, 13. *Leuven-Brussel*, 1952.

Beknopte monografie van het bekende type. Het glossarium bevat 193 plaatsnamen, met oude vormen en verklaring. Evenals de vorige nummers uit de reeks bevat ook dit een aantal interessante gegevens voor de Brabantse en Nederlandse toponymie in het algemeen.

C. — Varia.

19. H. VANGASSEN, *i* in het Mechels. *Com. Top.* XXVI (1952), 41-85.

Behandelt in dit verband ook enkele toponiemen, o. m. *Stadeiken* te Duffel, *Dele* = *Dijle*, *Bleyenbergh*/*Blidenbergh*.

20. G. WINNEN, De Ogm. *ai* vóór umlautsfactor in het Tiens dialect. *Taal en Tongval* IV (1952), 122-146.

Als historische ondergrond voor zijn modern dialectgeografisch onderzoek doet S. een beroep op de toponiemen *Breisem*, *Schafelberg* (1340 *Sceyfelbergh*), *Gaas* (hydroniem te Tienen) (1616, die *Gheyse*), *Kouterken* (1576, *Keyterken*), *Mouw* (1626, *Mey*), waarvan, uit de volledige lijst der oude vormen, de fonetische ontwikkeling wordt onderzocht (blz. 130-135).

21. E. VANDEWOUDE, De goederen der Onze-Lieve-Vrouwekerk te Tielt in de XVe eeuw. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 94-102.

Uit een ligger vernieuwd in 1402, deelt S. een aanzienlijk aantal plaats- en persoonsnamen mede. Interessante historische beschouwingen over de versnippering van de grond in het Hageland (1).

(1) Historische inlichtingen over Antwerpse en Brabantse gemeenten zal men vinden in de volgende publicaties en tijdschrift-artikels :

- A. DE BELSER, De pastorie van Broechem. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. III (1951), 89-92.
A. DE BELSER, Over de verpachting van de graantiende te Broechem. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. IV (1952), 30-36.

- D. BOEN, Over de hoeven der abdij te Kalmthout. *Calmpthoutania* III (1950/1951), 78-85.
- G. B[OSCHMANS], Wat weet men van de geschiedenis van Holsbeek? *Meer Schoonheid* I (1952), 21-22.
Met een lijst van de verschillende grafieën van de dorpsnaam vanaf het ontstaan tot heden.
- E. BROUETTE, Sigillographie d'Afflighem. *Rev. belge de Numismatique* XCVIII (1952), 91-106.
Beschrijving van de zegels der abten e. a. van de 11^e tot de 16^e eeuw.
- J. BUS, De tienden van Halle en het pastoreel inkomen. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. V (1953), 5-27, 1 kaart.
- E. VAN CAUWELAERT, Oude Kapelanijen te Onze-Lieve-Vrouwelombeek. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 173-176.
- J. COOLS, Bijdrage tot de geschiedenis der abdij van Vrouwenpark onder Rotselaar. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 289-298 (wordt voortgezet).
Beschrijving van het archief; talrijke toponiemen worden vermeld.
- S. J. FRANKENTHAL, Nog tweetalige plaatsnamen rondom Waver. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 131.
7 Vlaamse benamingen gebruikt te St.-Joris-Weert voor Waalse gemeentenamen uit de omgeving van Waver.
- P. G. GOETSCHALCKX-F. PRIMIS, Lillo en Zandvliet in de XV^{de} eeuw. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. V (1953), 65-103.
- [A.] GOETSTOUWERS, De Stadeyck bij de abdij van Roosendaal. *Ts. Gesch. Folkl.* XV (1952), 3-21, 1 kaart.
Oorspr. Frankische dingplaats? (te Walem).
- R. DE GROODT, Edegem. *De Schakel* VI (1951), 94-132.
Bespreekt de heerlijkheden, kastelen, hoeven, huizen, tienden, enz.
- R. HAVERMANS, Onbetrouwbaarheid van kaartgegevens uit de 18e eeuw. *Calmpthoutania* IV (1951/1952), 48-55.
- J. J. HOEBANCKX, L'abbaye de Nivelles des origines au XIVe siècle. *Ac. Roy. Belg., Mém.* in-8°, XLVI, 4 (*Bruxelles*, 1952).
Rec. J. DHONDT, Rev. Nord XXXV (1953), 166.
- G. DESPY, *Moyen Age* LIX (1953), 191-194.
- HUMBLE, Geschiedenis van Vrouwenpark te Rotselaar. *Meer Schoonheid* I (1952), 31-33 (wordt voortgezet).
- J. LAUWERYS, Het H. Bloed van Boxtel-Hoogstraten. *Brecht*, 1952 = *H. O. K.* XX (1952), 1-104.
- L. LIEKENS, Wat de wegen van ons Heistse heem ons veropenbaarden. *'t Zwaantje* III (1953, uitg. 1952).
Vervolg van de bijdrage, vermeld in *Bibl.* 1950, blz. 433.
- F. MAES, Omheen de kerk van Tervuren. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 164-172, 263-272, 298-307, 377-384.
Vervolg van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1949, blz. 211.
Bevat talrijke plaats-, huis- en persoonsnamen waarvan sommige opklimmen tot de 15^e eeuw.
- G. MEEUSEN, De abdijsmolens te Kalmthout. *Gedenkschr. Essen-Calmpthout-Huybergen* X (1943/1950), 29-71.

- J. MERTENS, De jongste opgravingen te Muizen. *O. K. Mechelen* LV (1951), 17-48, 22 afbeeld., 3 schetsen.
Zie vooral : Problemen in verband met de oudste geschiedenis, blz. 39-48.
- P. B. DE MEYER, Archief van de pastorij van Meerhout. *Tax. n. r.* XVIII (1952), 37-40.
- NOPPEN, Wel en wee van Kortrijk-Dutsel. *Leuven*, 1952.
- J. v[AN] O[VERSTRÆTEN], Het kasteel van Westerlo. *Toer.* XXXI (1952), 14.
- R. VAN PASSEN, Rondom een cijnsboek uit onze provincie. *De Schakel* VII (1952), 36-40.
Betr. het XVe-eeuws cijnsboek van Millegem, Ranst en Boeichout, dat berust op het stadsarchief te Brussel. Op blz. 133-135 van dezelfde jrg. geeft R. MORETUS PLANTIN DE BOUCHOUT enkele aanvullingen.
- F. SCHEYS, Michaël van Wersbeeck (1727-1781) en zijn werk. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 215-224 ; 384-386.
Uit het in hs. bewaarde werk „Corte beschryvinge van verscheide steden” (1770-1773) citeert S. enkele uittreksels over Brabantse gemeenten.
- A. SMEYERS, De abdij van Vlierbeek. *Meer Schoonheid* I (1952), 29-30.
- M. R. THIELEMANS, Hougarde, terre contestée entre le Brabant et la principauté de Liège au XVIIIe siècle. *Archives, Bibliothèques et Musées de Belgique* XXIII (1952), 177-185.
- J. VERBESSELT, Het ontstaan en de ontwikkeling van de parochie Tervuren. *E. S.-Br.* XXXV (1952), 1-27.
Met enkele schetskaartjes over de ontwikkeling van de gemeente, met pln.
- F. VERBIEST, Het „Liber Secretorum” van het Lierse kapittel. *Ts. Gesch. Folk.* XV (1952), 22-54.
Beschrijving, datering en inhoudsopgaaf.
- F. VERBIEST, Meerhout. Het Lierse kapittel en andere geestelijke instellingen en hun bezittingen. *Oudh. en Kunst* XXXV (1952), 60-73.
- F. VERBIEST, Dorpsgrensdocumenten Olen-Tongerlo. Jaartalraadsel. *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. IV (1952), 115-122.
- H. VAN DER WEE, Het sociaal-economisch leven te Lier in de Middeleeuwen. *Land v. Rijen* II (1952), 49-59, 124-135, 156-166.
- In de rubrieken „[Tonelen] uit het vroegere volksleven” in *E. S.-Br.*, worden terloops plaats- en huisnamen vermeld : zie o. m. Mose (blz. 57), wisjwasj (129), hurst (278), konkel (333), kets (334), paluiter (123), gootgat (120), enz.

AFD. IV. — LIMBURG en LUIK

A. — Generalia.

22. J. MOORS, De oorkondentaal in Belgisch-Limburg van circa 1350 tot 1400 (Bouwstoffen en studiën voor de geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands, II). Brussel, 1952.

Rec. C. B. VAN HAERINGEN, *N. Taalg.* XLVI (1953), 291-293.

Afd. IV. Onomastiek (blz. 441-518) bestaat uit een volledig register van de plaats- en persoonsnamen, met al de varianten, die in de betreffende oorkonden voorkomen. Waardevol gedateerd en gecaliseerd materiaal.

23. M. GYSSELING, Etymologie van Haspengouw. *Land v. Loon VII* (1952), 86-87.

Steunend op de oudste vormen en aan de hand van een ruim vergelijkingsmateriaal, leidt S. de naam Haspengouw af uit *hasja-banja d. i. het rechtsgebied van de *Hasis*, een Germaanse volksstam.

In verband hiermede bespreekt S. ook de namen *Heesbeen* (Eten, N.-Br.), *Hespen*, *Hasehem* (Holl.), *Heeswijk*, *Hezewijk* (Noorderwijk, Antw.), *Assinghem* (Houille, P.-de-C.), *Hessegem* (Aalst), *Hezingen* (Overijssel), *Heist*, *Baardwijk* (N.-Br.), *Vreeswijk* (Utr.), *Gotem* (Limb.), *Hamaland* (Gelderl.), *Hemmarvic* (P.-de-C.), *Hattain* (Brab.), *Hattem* (Gelderl.), *Humsterland* (Gron.), *Heugem* (Maastricht), *Hoegaarden* (1).

(1) Voor de geschiedenis van de Limburgse en Luikse gemeenten verwijzen wij de belangstellenden naar de volgende bijdragen :

H. BAILLIEN, Het verblijf der Annunciaten te Tongeren (1640-1677). *Land v. Loon VII* (1952), 161-164.

Betreft ook de naam *Hemeligenstraat*.

A. CLAASSEN, Het geheim van de Loostraat te Hamont. *Land v. Loon VII* (1952), 150-158, met 6 fig.

J. COENEN - C. VANDERSTRAETEN, Hasseltse kronijk. *Limb. XXXI* (1952), 31-34, 53-57, 156-157, 171-174 (wordt vervolgd).

Vervolg van de bijdrage vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 162 ; behandeld worden in deze jaargang de jaren 1562-1642.

J. CONINX, Neerpelt, korte geschiedkundige schets. *Neerpelt*, s. d. Rec. A. R[EMANS], *Limb. XXXI* (1952), 180.

J. J. FEYEN, Limburgensia te Grimbergen. *Land v. Loon VII* (1952), 125-127.

Lijst van Limburgse archiefstukken die berusten in de abdij van Grimbergen.

M. GORISSEN, Geschiedenis van het Maasland. *Land v. Loon VII* (1952), 77-85 ; 97-109 ; 129-139.

In aansluiting bij de bijdragen, vermeld in *Bibl.* 1950, blz. 436,

n. 1, wordt gehandeld over Herberich onder Neerharen (met naamverklaring), over de Maaslandse hoeve en de stichtings-oorkonde van Hocht.

P. G., Verspreide archiefstukken aangaande St.-Truiden en Lummen. *Land v. Loon* VII (1952), 55.

H. JANSSEN-AERTS, De Neermolen te Neeroeteren. *Land v. Loon* VII (1952), 74-76.

H. JANSSEN-AERTS, Uithangborden te Maaseik (1643-1770). *Limb.* XXXI (1952), 10-12, 35.

Lijst van XVIIe-eeuwse uithangborden ontleend aan namen van heiligen, vorsten, huishoudelijke voorwerpen, dieren, planten en ambachten.

M. KOHNEMANN, Die Walhoner Gudungsbücher in Regestenform veröffentlicht III. *Zs. Eupener Gesch.* II (1952), 51-56.

S. F. MAES, De geschiedenis van Bree. Tweede bijdrage: De gemeente van de oudste tijden tot aan de Franse revolutie. *S. l.*, 1952, met ill. en kaarten.

Rec. A. R[EMANS], *Limb.* XXXI (1952), 199-200.

M. B., *Land v. Loon* VII (1952), 173-174.

M. MARTENS, Enkele nota's aangaande Laak. *Land v. Loon* VII (1952), 47-53.

E. PITON, Histoire de la ville de Landen. *Gembloux*, 1951.

Rec. P. BONENFANT, *Rev. phil.* XXX (1952), 929-931.

B. VAN DE POEL, Het Demerprobleem in Limburg. *Tijdspiegel* VII (1952), 103-105, met een kaart.

A. R[EMANS], Uit boek en blad omtrent Limburg. *Limb.* XXXI (1952), 16-18.

Bibliografische gegevens over bijdragen verschenen in 1951, door Limburgers geschreven of met betrekking tot de geschiedenis v. Limburg.

G. RENSON, Beknopte geschiedenis van Maaseik. *Limb.* XXXI (1952), 101-112, 121-131, 141-147, 161-170, 181-184, 201-209, 221-231, met 5 afbeeldingen.

W. SCHOUTEDEN, Van gehucht tot mijncentrum. De geschiedenis van Koersel. *Hasselt*, 1952.

J. SMEETS, De kerstening van Oost-Frankeland. Haspinga-Maeselant-Taxandrië. *Mechelen*, 1952.

Rec. P. C. BOEREN, *Brabantia* II (1953), 137-138.

J. COENEN, *Limb.* XXXI (1952), 220.

Over de *sel*-toponiemen, blz. 57.

A. STEVENS, Structuur en historische ondergrond van het Haspengouws taallandschap. *Land v. Loon* VII (1952), 4-20.

L. TELLER, Notes sur le passé de Welkenraedt. *Bull. Soc. Eupenoise d'histoire* I (1951), 15-18.

A. F. VERWILGHEN, Een kerkregister der abdij van Herckenrode van 1654. *Limb.* XXXI (1952), 194-199.

H. VAN DE WEERD, Tongeren en Tongre-Nôtre-Dâme. *Limb.* XXXI (1952), 65-71.

Over de verklaring van de naam van het Henegouws bedevaartplaatsje Tongre-Nôtre-Dâme die uit het Limburgse (Heiden-) Tongeren zou ontstaan zijn. Ook de benaming Campénaire, gegeven

aan de inwoners van Tongre, zou uit ndl. Kempeneer te verklaren zijn.

Zie ook over de *Mettenbergen* (bergen waarop de St. Maartensvuren werden ontstoken): *Limb. XXXI* (1952), 59; voorts de index der eigennamen, door J. Fox, in *Land v. Loon VII* (1952), 177-190.

AFD. V. — OOST- en WEST-VLAANDEREN

A. — Generalia (1).

24. M. GYSSELING, Toponymische etymologieën in en om het land van Aalst. *Land v. Aalst* IV (1952), 47 ; 71 ; 205 ; 256.

Geeft de oudste vormen en de etymologie van de namen Aaigem, Aalst, Appels, Appelterre, Baaigem, Balegem, Bavegem, Buggenhout, Deftinge, Denderleeuw, Dikkele, Dikkelvenne ; Elst, Erembodegem, Erondegem, Geraardsbergen, Gijzenzele, Godveerdegem, Goeferinge, Grimminge, Haaltert, Heldergem, Herdersem, Herzele, Hillegem, Iddergem, Idegem, Lede ; (uit het „Belgisch” :) Aalst, Appels, Denderwindeke, Erpe, Hofstade, Impe, Kerksken, Maarke, Mater, Ninove, Outer, Ronse, St.-Lievens-Esse, Denderbelle, Leeuwergem, Letterhoutem, Lieferinge, Meerbeke, Meilegem, Michelbeke, Moerbeke, Nederboelare, Neigem, Oordegem, Ophasselt, Ottergem, Oudegem, Ressegem, Roborst, Wetteren.

25. M. GYSSELING, Inventaris van het archief van de Sint-Jacobskerk te Gent. *O. K. Gent Hand.* n. r. VI (1952), 43-130.

Deze eerste inventaris van een Belgisch kerkarchief, zeer

(1) Wij willen thans reeds de aandacht van de lezer vestigen op het onlangs verschenen werk van F. ROMMEL, Indices op het Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaams Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne door wijlen dr. K. DE FLOU (Kon. Vla. Ac.). *Steenbrugge*, 1952 [1953].

De belangstellenden zullen verdere documentatie over de beide provinciën West- en Oost-Vlaanderen aantreffen in :

Album English. Studies over de kerkelijke en kunstgeschiedenis van West-Vlaanderen, opgedragen aan Z. E. H. Michel English. *Brugge*, 1952.

Boekenschouw voor de Geschiedenis van het oude graafschap Vlaanderen en de provincie West-Vlaanderen (1 Juli 1951-30 Juni 1952). *Hand. Em.* LXXXIX (1952), 178-206.

Bevat o. m. de rubriek nederzetting (p. 26), namen (p. 37-38).

F. VAN ES, Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten I-XXV (1926-1950).

J. VAN OVERSTRAETEN - V. GAUBLOMME, Onze bibliografie. *Land v. Aalst* IV (1952), 47-48 ; 93-96 ; 144 ; 281-284.

Vervolg van het overzicht, vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 164 n. 1.

E. SABBE, De Cistercienser-economie. *Citeaux in de Nederlanden* III (1952), 22-51.

Van belang voor de geschiedenis der abdijen uit de kuststreek.

overzichtelijk en systematisch opgesteld, bevat nuttige bepalingen van kerkelijke instellingen en een index van de pln. waarop de archivalische documenten betrekking hebben.

B. — Afzonderlijke steden en dorpen (1).

ROESELARE

26. D. DENYS, Toponymie van Roeselare. *Roeselare*, 1952, met 4 toponymische kaarten, 1 kaart der heerlijkheden en 1 bos- en riet-kaart.

Deze uitvoerige toponymische monografie, bewerkt volgens de methode van het Leuvens naamkundig Instituut, bevat niet minder dan 4795 toponiemen, waarvan nagenoeg de helft tot de moderne of „levende” toponymie behoren. De weinig uitgestrekte stadskern heeft zich inderdaad in de moderne tijd zeer sterk uitgebreid; de oude toponymische laag is te Roeselare, gelet op de brand van 1488, nog relatief jong. De inleiding tot het uitvoerig glossarium bestaat uit een geografische en een historische schets en een verklaring van de naam der gemeente. Daarna volgt een „Topo-historisch reconstructiebeeld van Roeselare”, waarin de toponiemen een tweede maal synthetisch worden overschouwd en zodanig geschikt „dat de wording en de interne ontwikkelingslijn van de Roeselaarse gemeente er ten duidelijkste uit te voorschijn traden” (blz. 403). Aldus wordt de grondslag gelegd voor een nieuwe geschiedenis van Roeselare.

Een uitvoerige bronnenlijst besluit dit keurig verzorgd boek, dat kon worden uitgegeven dank zij de verlichte en navolgenswaardige belangstelling van het Stadsbestuur en van de N. V. Bank van Roeselare voor kultuurwaarden „door hen nog tot het hoogste goed en het rijkste kapitaal van een volk... gerekend”.

(1) Over BRUGGE hebben wij de volgende bijdragen aange-troffen :

- C. LIEVENS, Franciscaans Brugge, vroeger en nu. *Brugge* [1952].
 J. MARÉCHAL, La colonie espagnole de Bruges du XIVe au XVIe siècle. *Rev. Nord* XXXV (1953), 5-40.
 E. I. STRUBBE, De parochies te Brugge vóór de XIIe eeuw. *Album English (Brugge, 1952)*, 355-380.

Over GENT handelen :

- L. REYNTENS, Het tiendenbezit der Gentse St. Pietersabdij in de XIIe en XIIIe eeuw. *Collationes Gandavenses* 1952, 3-17.
 M. E. DUMONT, Gent. Een stedenaardrijkskundige studie. I : Tekst, II : Atlas (Rijksuniversiteit te Gent. Werken uitg. door de Fac. v. de Wijsbegeerte en Letteren. Fasc. 107-108). *Brugge*, 1951, 2 dln.

C. — Varia.

27. R. M. VAN DEN ABBEELE, Landboek van St. Martens-Latem (1724-1727). *O. K. Deinze*.

Met lijsten van de daarin voorkomende plaats- en persoonsnamen en waardevolle toponymische kaart, samengesteld naar de gegevens van het landboek.

28. M. BOVYN, Krijgem en Greffelink te Dendermonde. *O. K. Dend.* 3^e r. (1952), 80-84.

Is Krijgem een *-heemnaam*? Is Greffelink een *-inganaam*? S. betwist de gangbare opvattingen.

29. J. DE BROUWER, De bossen in het land van Aalst. *Land v. Aalst IV* (1952), 80-89.

Vervolg van de bijdrage, vermeld in *Bibl.* 1951, nr. 58. Behandelt de top. die herinneren aan bebossing of ontbossing te Meldert, Mere, Mespelare, Moorsel, Nieuwerkerken, Ottergem, Vlekkem, Wichelen-Schoonaarde, Wieze.

- 29a. J. DE BROUWER, Herbergnamen in het land van Aalst vóór 1780. *Land v. Aalst IV* (1952), 36-46.

De herbergnamen worden ingedeeld naar hun oorsprong: namen van heiligen, beroepen, dieren, heraldische tekens, getallen, kleuren, planten, gebruiksvoorwerpen; namen die herinneren aan feiten uit de geschiedenis en folklore, aan de ligging, de bouw, enz.

30. F. VAN COETSEM, „Giesbaarge”. *Land v. Aalst IV* (1952), 115-117.

De dialectische vorm van de naam Geraardsbergen is zelfstandig ontwikkeld uit de oorspronkelijke benaming *Gheroutsberghe*.

31. A. DOPPAGNE, Les villas du Zoute ou les vacances du linguiste. *Mélanges K. Michaëlsson (Göteborg, 1952)*, 98-122.

Een studie over de moderne villa-namen van deze badplaats.

32. M. HOEBEKE, De etymologie van Oudenaarde. *O. K. Oudenaarde X* (1952), 32-49.

Op grond van een nauwgezet historisch topografisch onderzoek verdedigt S. de stelling van A. CARNOY dat Oudenaarde betekent „oude aanlegplaats”, op het eiland waar de kunstmatig gegraven *Burgschelde* de *Oude Schelde* verliet.

33. L. LAEVAERT, Benaming van straten, wijken, hoeken en andere plaatsen te St. Niklaas-W. (tot en met 1640). *Med. Bibl. Wasiana I* (1952), nr. 1, blz. 1-13.

Aan de hand van de kaart (1630-1640) van Jeremias Semeelen en van gegevens over tiendeheffers en lenen, worden voor elke

wijk de grenzen, de akkergroepen, de straten, de namen van de lenen en andere toponiemen medegedeeld. Vulgariserende studie.

- 33a. L. LAEVAERT, Benaming van huizen, hofsteden, herbergen, brouwerijen, molens en bomen, te St-Niklaas (tot het einde van de 18^e eeuw). *Med. Bibl. Wasiana I* (1952), nr. 7, 47 gecycl. blz.

Alfabetische lijst van de in titel genoemde eigennamen, hoofdzakelijk namen van uithangborden, met historische bewijspplaatsen en realia.

34. C. TAVERNIER-VERECKEN, De gemeentenaam Merelbeke. *Med. Ver. Naamk. XXVIII* (1952), 21-26.

Samen met vele andere gelijkaardige toponiemen verklaard uit het leenwoord *merle, marle* „mergel” (1).

(1) Historische inlichtingen over Vlaanderse steden en dorpen zal men vinden in de volgende publicaties :

H. ADRIAEN, Van in en rond 't Oud Poperinge. *Poperinge*, s. d. Verzameling van overdrukken uit het weekblad „De Poperingenaar”.

H. ADRIAEN, De steenstraete. *Poperinge*, s. d.

Over de heirbaan Kassel-Poperinge-Aardenburg.

J. AMERYCKX, Ontstaan en evolutie van het Zwin in België. *Natuurwetenschap. Tijdschr. XXXIV* (1952), 99-110, 6 ill.

Bevat o. m. gegevens omtrent de oorspronkelijke plaats van sommige dijken.

TH. BRAKELS, Geschiedenis van Nederbrakel, Oprakel en omstreken. 1952².

J. DE BROUWER, Bijdrage tot de oudste geschiedenis van Denderleeuw. *Land v. Aalst IV* (1952), 49-56.

Vooraf aan de hand van toponymische en archeologische gegevens, wordt de geschiedenis geschetst tot na de Karolingische periode.

J. DE BROUWER, Het kollegiaal kapittel te Haaltert 1046-1495. *Land v. Aalst IV* (1952), 102-114, 163-173, 206-213, 244-252 (wordt voortgezet). Afz. uitgegeven door de S. Hofstade [1952].

M. CAFMEYER, De gemene weiden op het „Sijseelsche”. *Biek. LIII* (1952), 27-33.

Vermeldt een aantal toponiemen.

A. CASSIMAN, Onze herbergen. *Ovla. Za. XXVII* (1952), 35-48.

Lijst van uithangborden op blz. 44-48.

A. CASSIMAN, De Moderne Devotie of Geert Groote in Oost-Vlaanderen. *Ons geest. erf XXVI* (1952), 145-186.

Bevat enkele toponymische en anthroponymische gegevens.

J. VAN CLEEMPUT, Een galgeleen te Aalst in het begin der 15^e eeuw. *Land v. Aalst IV* (1952), 13-16.

J. E. CORNILLIE, Ieper door de eeuwen heen. *Langemark* (1951).

J. DE CUYPER, De hofstede van Bogaerde in het verleden. *Ten Bogaerde* (Orgaan van de Oudleerlingenbond der landbouwschool van Nieuwpoort) I (1952), 11-17, 51-57.

- J. DELBAERE, Het kasteel van Rumbekke. *Toer.* XXXI (1952), 238-241.
- J. DELBAERE-DUMOULIN, 't Kasteelken te Rumbekke. *O. K. Kortrijk* XXII (1951), 163-172.
- J. DELBAERE-DUMOULIN, De Kazandmolen te Rumbekke. *O. K. Kortrijk* XXII (1951), 108-147.
- J. DHONDT, Het ontstaan van Oudenaarde. *O. K. Oudenaarde* X (1952), 50-80.
- R. VAN DRIESSCHE, Kwintie. *Ovla. Za.* XXVII (1952), 86-89.
Raadselachtige naam van een steen te Asper.
- J. G., Van Buersmuelene tot Bosmolens. *Biek.* LIII (1952), 276-277.
De naam *Bosmolens* (omgeving Izegem) gaat terug op oorspronkelijk *Beursmeulne*, d. i. een molen opgericht op het leengoed *ter buerse*.
- H. VANGASSEN, De keur van Herlinkhove. *Land v. Aalst* IV (1952), 193-204.
- V. GAUBLomme, De communicantes van de dekenij Aalst van einde 16^e eeuw tot begin 18^e eeuw alsmede een beknopt historisch overzicht van de oude dekenijen van het land van Aalst. *Land v. Aalst* IV (1952), 97-101, 213.
- G. GEVAERT, Nog over het ontstaan van Oudenaarde. *O. K. Oudenaarde* X (1952), 94-112.
- T. DE GROOTE, 's Heer Boudewijnspad, bezuiden Brugge. *De Trekker* VIII (1952), 26-27, 38-39, 70.
- R. HAEMS, Overblijfsels van een vergane heerlijkheid te Balegem. Uit de geschiedenis dezer heerlijkheid. *Jaarb. Zottegemse Cultu-rele Kring* 1951-1952, 66.
- M. HOEBEKE, Een oud pacht- en renteboek van Oudenaarde. *O. K. Oudenaarde* X (1952), 113-165.
Tekstuitgave van dit document (1360-XVIe eeuw).
- M. JANSSENS, Bijdrage tot de geschiedenis van het ontstaan der Wase dorpen. 1. Bazel. 2. De wording van Steendorp. 3. Het Geellantshof te Bazel. *O. K. Waas* LVIII (1952), 5-38, 2 kaarten, afbeeldingen.
Talrijke toponiemen worden in deze studie vermeld, maar niet steeds op overtuigende wijze verklaard.
- P. JANSSENS, Een Zuid-Wase polder (Bazel). *Med. Bibl. Wasiana* I (1952), nr. 9, 10 gecycl. blz.
Bestudeert de ontginning aan de hand van de poldernamen die echter taalkundig meestal verkeerd verklaard worden.
- B. JANSSENS DE BISTHOVEN, Over het ontstaan van de parochie Snellegem. *Album English (Brugge)*, 1952, 221-228.
- J. VAN MIERLO, O. L. Vrouw van Milaan (Een post-scriptum). *Kon. Vla. Ac., Versl. en Med.* 1952, 497-500.
Met aantekeningen over de verspreiding van de (Vlaamse) pln. *Milane*.
- O. MUS, De leprozerij, genaamd het Godshuis der Hoge Zieken te Ieper. Oorkonden III : 1401-1546 (Bijdragen tot de geschiedenis van de liefdadigheidsinstellingen te Ieper, IV). *Ieper*, 1952.
Voortzetting van het werk vermeld in *Bibl.* 1951, blz. 168.

- A. NOTERMAN, Oosterzele. Een bijdrage tot de toponymie en de folklore. *Jaarb. Zottegemse Culturele Kring* 1951-1952, 31-56.
 Rec. V. GAUBLomme, *Land v. Aalst* V (1953), 259-260.
- L. DE SMET, Steden van Zuid-Oostvlaanderen. IV. Ronse. *Ts. Ver. aardr. studies* XXI (1952), 113-144.
- J. SOETE, De Kasselrij Kortrijk. *Toer.* XXXI (1952), 346-351.
 Met lijst van de 74 „prochien” van 1540 en schetskaart.
- S. DE SPLENTER, Beknopte geschiedenis van Dadizele en zijn wonderdadig beeld van O. L. Vrouw. *Dadizele*, s. d.
 Rec. X., *Biek.* LIII (1952), 151.
- J. VERBESSELT, Bona et jura monasterii Haffligemensis. Dom Beda Regaus. *Land v. Aalst* IV (1952), 185-192, 214-222, 257-269.
 Lijst van de plaatsen waar de abdij goederen bezat, op blz. 258-269.
- J. VERBESSELT, Moorsel. *Land v. Aalst* IV (1952), 1-12, 57-70.
- J. VERBESSELT, Het ontstaan en de ontwikkeling van de parochie Dendermonde. *O. K. Dend.* 3^e r. (1952), 33-48.
 Met schetskaartje op blz. 40.
- J. VERBESSELT, Hoe ontstond en groeide de hoofdkerk? *O. K. Dend.* 3^e r. (1952), 49-74.
- V. VERSTEGEN, Enkele gegevens over de demografische, economische en sociale toestand te Lokeren in 1569. *Stadsverslag over 1951 (Lokeren, 1952)*, 20 blz.
- V. VERSTEGEN, Kosten van het winterkwartier te Lokeren in 1654. *Stadsverslag Lokeren*, Oct. 1951, 16 blz.
- A. VERHOUSTRAETE- -A. RIJSERHOVE, Molens binnen het Maalgebied van het Land van de Woestijne. Molens van Aalter. Molens van Knesselare. *Appeltjes. Meetjesland* II (1951), 32-59.
- D. VERSTRAETE- -A. RIJSERHOVE, Het prinsengoed te Knesselare en Oedelem. *S. l.*, 1951, 16 p.
- A. DE Vos, Geschiedenis van Evergem in vogelvlucht, in : Davidsfonds Evergem. Jubileumboek 1927-1952. *Evergem*, 1952.

Zie ook de „Analytische tafel” en het „Register op de aardrijkskundige namen, in *Land v. Aalst* IV (1952), 286-288.

Het laatste nummer van *Biek.* LIII (1952) bevat een „Zakenwijzer” met o. m. de rubrieken „plaatselijke geschiedenis, plaatsnamen, persoonsnamen, vondelingnamen”.

In *Ovla. Za.* verscheen het 14^e en 15^e vervolg van de „Oostvlaamse folkloristische bibliografie”. *Ovla. Za.* XXVII (1952), 19-22, 123-133.

AFD. VII. — HISTORISCHE en GEOGRAFISCHE
HULPMIDDELEN

35. R. DEKKERS, *Bibliotheca Belgica Juridica*. Een bibliographisch overzicht der rechtsgeleerdheid in de Nederlanden van de vroegste tijden af tot 1800. (Kon. Vla. Ac. v. België-Kl. der Lett., Verhandelingen XIII, 14). *Brussel*, 1951.
36. R. C. HEKKER, Die Bauernhausforschung in den Niederlanden unter besonderer Würdigung der mittelniederländischen Hallenhaustypen. *Niederschrift über die Tagung des Arbeitskreises f. dt. Hausforschung in Cloppenburg i. Oldbg.* 22-24.8.1952, S. 34-61.
37. E. W. HOFSTEE - A. W. VLAM, Opmerkingen over de ontwikkeling van de perceelsvormen in Nederland. *Boor en Spade V* (1952), 195-235, met kaarten en luchtfoto's.
Zeer overzichtelijke voorstelling van de verspreiding van de verschillende types van de veldvormen, met interessante bibliografie.
38. P. LINDEMANS, Geschiedenis van de landbouw in België. *Antwerpen*, 1952, 2 dln.
Rec. J. DHONDT, *Rev Nord XXXV* (1953), 161-162.
[V. GAUBLomme], *Land v. Aalst V* (1953), 207-208.
J. G[OOSSENAERTS], *Wet. Tijd. XII* (1952), kol. 329-337.
F. P[RIMS], *Bijdr. Gesch. Brab.* 3^e r. V (1953), 62-63, 131-132.
V. R., *Brabantia II* (1953), 185-186.
C. THEYS, *E. S.-Br. XXXV* (1952), 422-424.
Deze breedopgezette geschiedenis van de landbouwtechniek is voor de naamkundige een uitstekend hulpmiddel wat betreft de kennis van de realia van de landbouw.
39. A. A. PIROT, Aspects de l'habitat rural en Hesbaye. *Ts. Ver. aandr. stud.* XX (1951), 313-400 (Afz. uitgegeven in de reeks *Werken Ver. aandr. stud.*, 8. *Leuven*, 1951).
Zeer degelijke studie over het bewoningsstelsel (spreiding van bewoning, ligging van de hoeven, site en vorm van de dorpen) met beschouwingen over de oorsprong en de ontwikkeling van de bewoning in Haspengouw. Terloops wordt, mede op grond van de toponymie, de moeilijke kwestie van de wouden in Haspengouw aangeraakt.
40. G. DE POERCK, La draperie médiévale en Flandre et en Artois. Zie *Bibl.* 1951, nr. 67.
Rec. J. DEMEY, *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 310-312.
J. DE SMET, *Hand. Em.* LXXXIX (1952), 88-90.

41. J. J. SPAHR VAN DER HOEK, Geschiedenis van de Friese landbouw (met medewerking van O. POSTMA) (Uitgave Friesche Maatschappij van Landbouw). *Drachten*, 1952, 2 dln.

De oudste geschiedenis, geschreven door O. POSTMA, behandelt talrijke toponiemen die hun oorsprong aan de landbouw te danken hebben.

42. C. V. TRÉFOIS, Ontwikkelingsgeschiedenis van onze landelijke architectuur... Zie *Bibl.* 1950, nr. 36.

Rec. J. VERBESSELT, *Rev. belge d'Archéol. et d'Hist. de l'Art* XXI (1952), 143-144.

43. J. VERBESSELT, Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn dorp. Inleiding tot de dorpsgeschiedenis. *Antwerpen-Amsterdam*, 1952. Zie *Bibl.* 1951, nr. 71.

Rec. F. VAN ES, *Ovla. Za.* XXVII (1952), 102.

W. EVERAER, *Nova et Vetera* XXX (1952/53), 227-228.

J. L[INDEMAN], *E. S.-Br.* XXXV (1952), 424-425.

A. R[EMANS], *Limb.* XXXI (1952), 219.

44. K. J. ZANDSTRA, Moderne Bodenkartiering in Holland und Belgien. *Annales Univ. Saraviensis* I (1952), 345-351.

AFD. VIII. — TAALGRENS en KOLONISATIE

Algemene bijdragen over de Germaanse vestigingsgeschiedenis zijn de volgende :

45. W. J. DE BOONE, De lage landen in de Westeuropese politiek omstreeks 500. *Ts. v. Gesch.* LXIV (1951), 45-54.

46. J. DHONDT, Note sur l'origine de la frontière linguistique. *Ant. class.* XXI (1952), 107-121.

Rec. P. FEUCHÈRE, *Rev. Nord* XXXV (1953), 186-187.

In aansluiting met zijn vroegere taalgrensbijdragen (zie *Bibl.* 1948, nr. 60) en met de jongste studie van F. PETRI (zie *Bibl.* 1950, nr. 39) onderneemt S. een nieuwe poging om de oude en de nieuwe stellingen ten overstaan van het ontstaan der taalgrens met elkander te verzoenen en de betekenis van de, z. i. beperkte, tweetalige zone waarin de taalgrens ontstaan is, vast te stellen. Oorspronkelijk zijn in deze studie de schatting van de verhouding van de Franken tegenover de Gallo-Romanen (1 : 30) en de rol die aan de Vlaamse steden wordt toegeschreven in verband met het ophouden van Germaanse inwijking in de gebieden ten Z. van de taalgrens. Zie ook *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 246-247.

47. E. EWIG, Die fränkischen Teilungen und Teilreiche (511-613). *Ak. d. Wiss. u. d. Lit. in Mainz, Abhandl. d. geistes- und sozialwiss. Kl.* 1952, 9, S. 651-715.

Politieke geschiedenis van het Frankenrijk van af de dood van Chlodovech tot aan de val van Brunichildis met de opeenvolgende verdelingen van het rijk als centraal probleem. Belangwekkend is de nieuwe verklaring van S. betreffende het ontstaan en de betekenis van de namen Austrasië, Neustrië, Boergondië die het uiteenvallen van het Frankenrijk karakteriseren. Met degelijke bibliografie.

48. C. W. MÖNNICH, Onderbreking en continuïteit. Twee geestelijke aspecten van de tijd der volksverhuizing, speciaal in de V^e en VIe eeuw. *Nederlands theologisch tijdschr.* VI (1952), 329-366.

49. F. PETRI, Beharrung und Wechsel in den historischen Räumen Nordwesteuropas. *Westf. Forschungen* VI (1943-1952), 7-28, met 2 kaarten.

Over de vroegste Nederlandse geschiedenis blz. 16-18, 23-25.

50. F. PETRI, Zum Stand der Diskussion... Zie *Bibl.* 1950, nr. 39.

Rec. É. LEGROS, *Com. Top.* XXVI (1952), 351-354.

51. F. STEINBACH, Deutsche Sprache und deutsche Geschichte. Bemerkungen zur Grundlegung einer Geschichte der deutschen Sprache von Th. Frings. *Rhein. Viert. XVII* (1952) [= *Festschrift Th. Frings*], 332-343.

Merkwaardige poging om de evolutie en indeling van het Wgm. te verbinden met de ontwikkeling van het Frankrijk in de Merovingische en Karolingische tijd. De uitbreiding van de Frankische rijkskultuur, die zeer duidelijk wordt geïllustreerd door de kaart van de kloosters (van de hand van M. ZENDER, blz. 342), wordt, m. i. overtuigend, in verband gebracht niet alleen met de dialektgrenzen in het Duits taalgebied, maar ook met de Germ.-Rom. taalgrens.

52. J. WHATMOUGH, Hi omnes lingua inter se differunt (BG I, 1. 1). *Orbis I* (1952), 428-441.

S. heeft de taalkundige toestand in Gallië onderzocht in zijn groot werk : *Dialects of Ancient Gaul (I-IX, 1949-1951)* en biedt in dit opstel een samenvatting van zijn resultaten. Wat de scheiding tussen Keltische en Germaanse dialecten in de provincie Belgica betreft, verwijst hij naar zijn opstel in *Archaeology II* (1949), 91-94, waarin, op grond van de eignamen, betoogd wordt dat Belgica taalkundig verdeeld is door „a line that runs roughly west to east from the Menapii to the Condrusi and then turns south-east and south so as to run well to the west of Trèves and just east of Metz”. S. is verder tot het besluit gekomen dat Germania inferior meer Germaans was dan Keltisch, maar dat in Germania superior de taalverhoudingen eerder andersom waren.

Oudheidkundige studiën die voor het onderzoek van de Germaanse kolonisatie in onze gebieden belangrijk zijn, worden hieronder vermeld :

53. M. E. MARIËN, Oud-België. Van de eerste landbouwers tot de komst van Caesar. *Antwerpen*, 1952.

Rec. A. BERTRANG, *Bull. Inst. Arch. Lux. XXIX* (1953), 34-37.

M. B., *Land v. Loon VII* (1952), 174-175.

S. J. DE LAET, *O. K. Gent Hand. n. r. VI* (1952), 17-19 en *Ant. Class. XXII* (1953), 224-227.

J. DHONDT, *Rev. Nord XXXV* (1953), 159-160.

H. J[OSEN], *O. K. Mechelen LVI* (1952), 224-225.

J. L[INDEMAN], *E. S.-Br. XXXVI* (1953), 60-61.

R. P., *Tax. n. r. XVIII* (1952), 221-222.

F. PRIMS, *Bijdr. Gesch. Brab. 3e r. V* (1953), 61-62.

W[EYNS], *Ons Heem X* (1952), 155-156.

54. R. VON USLAR, Archäologische Fundgruppen und germanische Stammesgebiete vornehmlich aus der Zeit um

Christi Geburt. *Histor. Jahrbuch* LXXI (1952), 1-36, 1 Karte.

55. G. FAIDER-FEYTMANS, Les limites de la cité des Nerviens. *Ant. Class.* XXI (1952), 338-358, 2 cartes.

Grondige studie over de verhoudingen tussen de *Civitas Nerviorum*, met Bavai als hoofdplaats tot in de IIIe eeuw, en het bisdom Kamerijk. De grenzen van het Nervisch grondgebied waren onbewoonde zones (wouden op de moerassige Schelde-oeveren).

56. E. SALIN, La civilisation mérovingienne. Ire partie. Zie *Bibl.* 1949, nr. 76.

Rec. M. AUBÉRT, *Bibl. Éc. Chartes* CIX (1951), 115-117.

G. FAIDER-FEYTMANS, *Rev. phil.* XXX (1952), 302-305.

A. GRENIER, *Rev. ét. anc.* LIII (1951), 177-180.

R. LANTIER, *Journal d. Savants* 1950, 167-182.

M. MOLLAT, *Rev. d'Hist. écon. et soc.* XXIX (1951), 428-429.

57. E. SALIN, La civilisation mérovingienne d'après les sépultures, les textes et le laboratoire. IIe partie : Les sépultures. *Paris*, 1952.

Vervolg van bovenvermeld werk.

Zeer rijk gedocumenteerde en alzijdige studie van de vroeg-middeleeuwse graven en begraafplaatsen, alsmede van de graf-giften en het grafmobiliër die de datering toelaten. In dit opzicht wijdt S. vooral zijn aandacht aan de fibulae en gespen (hoofdstuk XXIII). Belangwekkend is ook de vergelijking van de Gallo-Romeinse en de Germaanse traditie in verband met de bijzettingvorm.

58. J. MARTIN, Vestiges romains et francs de la province de Namur au musée archéologique de Charleroi. *Études d'Hist. et d'Archéol. namuroises dédiées à F. Courtoy* [Gembloux, 1952], 131-142.

Inventaris van voorwerpen uit 10 vindplaatsen in de prov. Namen.

59. S. J. DE LAET - J. DHONDT - J. NENQUIN, Les Laeti du Namurois et l'origine de la civilisation mérovingienne. *Études d'Hist. et d'Archéol. namuroises dédiées à F. Courtoy* [Gembloux, 1952], 149-172.

Rec. G. F(AIDER) F(EYTMANS), *Archeol.* 1953, I, 135.

In tegenstelling met J. WERNER (zie *Bibl.* 1950, nr. 49) wordt betoogd dat de *laeti*-grafvelden vooreerst geen onderlinge gemeenschap vertonen en dat zij vervolgens omstreeks 400 niet meer in gebruik zijn gebleven. Daar de oudste rijfgravvelden slechts van omstreeks 450 dateren, ligt tussen beide een oudheidkundige *hiatus*. Het probleem van de herkomst der rijfgravvelden zou aldus onopgelost blijven.

60. P. VAN GANSBEKE, Les invasions germaniques en Gaule sous le règne de Postume (259-268) et le témoignage des monnaies. *Revue belge de numismatique et de sigillographie* XCVIII (1952), 5-30, 1 planche.
61. G. FAIDER-FREYTMANS, Trésors du IIIe siècle dans le Hainaut. *Phoibos V* (1950-1951) [= *Mélanges Joseph Hombert*], 55-62.
Onderzoek van de muntschatten van Ellezelles en van Maisières in verband met de Germaanse plundertochten van 258 en van 268.
62. K. BÖHNER, Die fränkische Landnahme im Rhein- und Moselgebiet nach dem Zeugnis der Bodenfunde. *Protokoll-Manuskript der Arbeitsgemeinschaft f. westdt. Landes- u. Volksforschung Tagung Speyer*, 27-30.IV.1952, S. 43-52.
63. J. FICHEFET, La période franque en Hainaut central et oriental. *Manage*, 1952.
64. H. ROOSSENS- M. VANDERHOEVEN, Een Merovingisch grafveld in Romeins puin te Rosmeer. *Land v. Loon VII* (1952), 110-128, met 6 afb.
14 graven uit 1e helft 7e eeuw konden worden ontdekt. Zie hierover ook M. J. P. VANDERHOEVEN, De oudheidkundige opgravingen te Rosmeer (Belgisch-Limburg). *Maasgouw LXVI* (1952), 12-13, 1 afb.
65. J. MERTENS, St. Verone's graf te Leefdaal. *E. S.-Br. XXXV* (1952), 145-153.
Ontdekking van een grafveld, dat ten dele tot de 8e eeuw opklimt.
S. betoogt blz. 150-151 dat het onderscheid tussen heidense en christelijke graven niet kan worden afgeleid noch uit de oriëntatie, noch uit de aan- of afwezigheid van grafgiften.
Zie ook *Archeol.* 1952, II, 426.
66. J. MERTENS, L'église Saint-Servais à Dourbes. *Ann. Soc. archéol. Namur XLVI* (1952), 121-145, met talrijke afbeeldingen (Afz. verschenen in de serie *Archeologica Belgica* [Brussel, 1952] als nr. VIII).
Dourbes (in Cartularium van Lobbes 868-869 *Dothorpa*) biedt een sprekend voorbeeld van continuïteit in de bewoning, met Merovingische begraafplaatsen, waarop mogelijk na de christianisering nog werd bijgezet (schaarse grafgiften) (1).

(1) De belangstellende lezer wordt ingelicht over de oudheidkundige opgravingen en studiën door *Archeologie*. In 1952 ver-

Toponymische bijdragen in verband met het taalgrensprobleem zijn :

67. A. CARNOY, Germaanse hydroniemen in Wallonië. *Med. Ver. Naamk.* XXVIII (1952), 27-38.

Verwerpt de door SCHÖNFELD voorgestelde verklaring van *Minne-* (zie *Bibl.* 1951, blz. 128) en tracht enkele Waalse pln. te interpreteren uit gereconstrueerde germ. bestanddelen.

68. W. VON WARTBURG, Ein neuer Erklärungsversuch für die mit court, ville und villiers gebildeten Ortsnamen. *Rhein. Viert.* XVII (1952), 59-65.

Vernietigende kritiek op het werk van Johnson (zie *Bibl.* 1945-1946, nr. 63).

Over het actueel en historisch verloop van de taalgrens vindt men inlichtingen in de volgende bijdragen (1) :

69. J. G(OOSSENAERTS), Van de taalgrens in België. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 241-244 (2).

schenen, zoals de vorige jaren, 2 afleveringen van deze zeer degelijke publicatie, resp. overgedrukt uit *Ant. Class.* XXI (1952), blz. 123-142 en 404-427.

Zie ook : H. ROOSENS, Het oudheidkundig bodemonderzoek in 1951. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 305-308.

(1) Door het *Centre international de dialectologie générale près l'Université catholique de Louvain* werd een algemeen onderzoek over de grenzen tussen niet verwante talen op touw gezet. Zie hierover : [S. POP], Le problème des frontières linguistiques entre langues d'origine différente, *Orbis* I (1952), 324 e. v., 600. In de eerste jg. van *Orbis* wordt, blz. 385-391, een eerste bijdrage door J. SÉGUY, Basque et gascon dans l'Atlas linguistique de la Gascogne, gepubliceerd. De vergelijkende taalgrensstudie zal de leider van het Centre zeer dankbaar zijn om dit veelbelovend initiatief.

(2) Zie ook : Besluiten van de taalgrenscommissie opgericht door en in het Alg. Vla. Oudstudentenverbond. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 350-351.

Op de vergaderingen van de Zndl. Maatschap. v. Taal-, Letterk. en Geschiedenis werden over het taalgrensprobleem, lezingen gehouden door A. BOILEAU, „Levende toponymie en taalgrensonderzoek” (14 Oct. 1951) en door H. DRAYE, „Onderzoek naar de oorsprong van de taalgrens in België (25 Mei 1952).

W. PÉE hield een lezing over „Was ist Westflämisch?” voor de Verein für niederdeutsche Sprachforschung, waarin, volgens het verslag verschenen in *Korrespondenzblatt d. Ver. f. ndt. Sprachf.* LIX (1952), 20, ook de taalgrens in W.-Vla. behandeld werd.

70. H. AELVOET, Taalgrenzen in Overmaas. *Wet. Tijd.* XII (1952), kol. 245-260, met kaart.

Bondig overzicht van de huidige taalgrenstoestanden in Overmaas. Van de belangrijkste plaatsnamen wordt de schrijfwijze aangegeven in de Ndl. resp. Fra. vorm.

71. R. BRAGARD, Le couvent des carmes de la Xhavée et la frontière linguistique au 17e siècle. *Bull. soc. Vieux-Liège* 1948, 76, 282.

Als rechtshistorische bijdragen dienen te worden vermeld :

72. B. H. B. HERMESDORF, Het Heymael. Zie *Bibl.* 1951, nr. 105.

Rec. G. J. TER KUILE, *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 314-316.

73. A. C. F. KOCH, De rechterlijke organisatie van het graafschap Vlaanderen tot in de 13^e eeuw. *O. K. Gent n. r. V* (1951), 1-214, met een kaart. Afz. : *Antwerpen-Amsterdam*, s. d. [1951].

Rec. R. VAN CAENEGEM, *Bijdr. Gesch. Ndl.* VII (1952), 305-308.

P. DECLERCK, *Hand. Æm.* LXXXIX (1952), 158-160.

74. TH. MAYER, Staat und Hundertschaft in fränkischer Zeit. *Rhein. Viert.* XVII (1952) [*Festschrift Th. Frings*], 344-384.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, zijn de stellers van het bovenstaande overzicht zo vrij, de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over plaatsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen, enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr. H. J. VAN DE WIJER, directeur van het Instituut voor Naamkunde, E. van Evenstraat 10, Leuven.
